

Tilapäistä suojelua saavien kokemuksia kuntaan siirtymisen prosessista

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Sosionomi (AMK)

Kevät 2025

Miia Bollström

Koulutus	Sosionomi (AMK)	
Tekijä	Miia Bollström	Vuosi 2025
Työn nimi	Tilapäistä suojelua saavien kokemuksia kuntaan siirtymisen prosessista	
Ohjaaja	Taru Arnkil	

Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan alkoi vuonna 2022 keväällä, jonka seurauksena ukrainalaiset ovat voineet hakea tilapäistä suojelua Euroopan maista. Tilapäinen suojelu perustuu EU:n direktiiviin, joka on asetettu vuonna 2001, mutta otettiin ensimmäisen kerran käyttöön vuonna 2022. Tilapäistä suojelua saava voi hakea kotikuntaa oltuaan vuoden Suomessa. Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mitkä asiat vaikuttivat päätökseen hakea kotikuntaa ja miten tilapäistä suojelua saavat kuvailevat kuntaan siirtymisen prosessia. Tutkimuksen tavoitteena oli tuoda esiin tilapäistä suojelua saavien kokemuksia prosessista. Opinnäytetyöllä oli tilaaja, joka toivoi pysyvänsä anonyymina. Opinnäytetyössä keskityttiin tilapäistä suojelua saavien kuntaan siirtymisen prosessiin ja heidän kokemuksiinsa sekä tilapäiseen suojeluun liittyvään teoriapohjaan.

Tutkimuksen tietoperusta koostui kahdesta eri selvityksestä ja yhdestä katsauksesta. Selvityksissä ja katsauksessa käsitellään tilapäistä suojelua saavien palveluja, käytännön toimintaa, lainsäädäntöön liittyviä muutostarpeita sekä ukrainalaisten tulevaisuuden suunnitelmia. Lisäksi tietoperustassa avattiin keskeiset käsitteet: tilapäinensuojelu, lainsäädäntö, vastaanottokeskus ja vastaanottopalvelut, kotikunnan hakeminen sekä kuntaan siirtymisen prosessi.

Tutkimus toteutettiin puolistrukturoituna teemahaastatteluna kasvokkain tai Teams-sovelluksella. Haastattelut nauhoitettiin ääninauhurilla, josta ne litteroitiin. Vastaanottokeskusten yleisiin tiloihin vietiin haastattelututkimustiedote (Liite 2), jossa kerrottiin haastattelun aihe, tarkoitus ja tavoitteet. Haastateltavat valikoituivat pääkaupunkiseudun vastaanottokeskuksista, ja niissä käytettiin kahta tulkkia, jotka työskentelivät pääkaupunkiseudun vastaanottokeskuksissa. Litterointi tehtiin manuaalisesti, koska haluttiin varmistaa litteroinnin onnistuminen haastatteluissa samanaikaisesti käytetyn kahden kielen eli suomen ja ukrainan vuoksi. Tutkimuksessa oli viisi ukrainalaista haastateltavaa, jotka olivat juuri siirtymässä tai olivat jo siirtyneet kunnan palveluihin. Aineiston analyysinä käytettiin teemoittelua. Litteroidusta tekstistä etsittiin samoja asiakokonaisuuksia, jotka koodattiin väreillä ja pelkistettiin. Pelkistetyistä teksteistä saatiin esiin seitsemän teemaa ja kaksi alateemaa.

Tulokset esiteltiin teemoittelusta ilmenneiden teemojen mukaisesti johtopäätöksineen. Teemoiksi muodostuivat tilapäistä suojelua saavien kotikunnan hakemisen ennakkotiedot, mistä tieto oli saatu, minkälaisia haasteita prosessissa oli, avun ja tuen saamisesta prosessin aikana, tunnekokemuksista, prosessin kokonaisuuden kokemuksista ja prosessin kehitysehdotuksista. Johtopäätöksenä todettiin, että kuntaan siirtymisen prosessi oli kokonaisuutena hyvä, mutta parannusehdotuksiakin ilmeni, kuten nopeampi kotikunnan hakemisen mahdollisuus. Haasteina koettiin muun muassa asunnon hakeminen ja pankkitilin avaaminen. Vastaanottokeskuksen työntekijöiden merkitystä avun ja tuen saamisessa prosessin aikana painotettiin tärkeänä. Kotikuntaa haettiin, koska kotimaassa ei ollut enää kotia. Päätökseen vaikutti myös vastaanottokeskusten asukkaiden tiivistäminen yhteisiin asuntoihin, halu turvata lapselle paremmat palvelut, sukulaisten asuminen lähempänä sekä yksityismajoituksessa asuvien kokemus siitä, että kuntaan siirtyminen oli luonnollinen ja järkevä jatkumo.

Avainsanat Tilapäinen suojelu, vastaanottokeskus, vastaanottopalvelut, kotikunnan hakeminen
Sivut 24 sivua ja liitteitä 9 sivua

DP Degree Program in Social Services
Author Miia Bollström Year 2025
Subject Experiences of individuals under temporary protection in the process of transitioning to municipal services
Supervisor Taru Arnkil

Russia's war of aggression against Ukraine began in the spring of 2022, which has allowed Ukrainians to seek temporary protection in European countries. Temporary protection is based on an EU directive, set in 2001 but first introduced in 2022, and allows those granted temporary protection to apply for a municipality of residence after spending a year in Finland. The aim of the thesis was to find out what influenced the decision to apply for a municipality of residence and how beneficiaries of temporary protection describe the process of moving to a municipality. The aim of the study was to highlight the experiences of beneficiaries of temporary protection in the process. The study was commissioned by a client who wished to remain anonymous. The thesis focused on the process and experiences of beneficiaries of temporary protection and the theoretical basis related to temporary protection.

The knowledge base of the study consisted of two different studies and one review which discuss the services for beneficiaries of temporary protection, practical activities, the need for legislative changes and the future plans of Ukrainians. In addition, the knowledge base introduced key concepts: temporary protection, legislation, reception centre and reception services, applying for a municipality of residence and the process of transitioning to a municipality.

The survey was conducted as a semi-structured thematic interview, face-to-face or using the Teams application. An interview notice was posted in the public areas of the reception centres, explaining the topic, purpose and objectives of the interview. Both the selected interviewees and the two interpreters were from the reception centres in the metropolitan area. The interviews were recorded and transcribed manually due to the simultaneous use of two languages, Finnish and Ukrainian. The five Ukrainian interviewees were in the process of moving or had already moved to the municipal services. Thematic analysis was used to analyse the data. In the transcribed text, similar themes were searched for, colour-coded and reduced. Seven themes and two sub-themes emerged from the texts.

The results and conclusions were presented according to the overarching themes which were: prior information on applying for municipality of residence, where the information was obtained, challenges faced in the process, assistance and support received during the process, emotional experiences, overall experience of the process and suggestions for improvements. In conclusion, the overall process of moving to a municipality was good, but some suggestions for improvement emerged, such as a faster application process. Challenges were identified, such as applying for housing and opening a bank account. The importance of the reception centre staff in providing assistance and support during the process was highlighted. Reasons for applying for a municipality of residence were the lack of home to return to in the country of origin, the need for the reception centre residents to share accommodation, better services for a child, having relatives living closer and the continuity reasonable for those living in private accommodation.

Keywords Temporary protection, reception centre, reception services, applying for a municipality
Pages 24 pages and appendices 9 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tilapäiseen suojeluun liittyvä tietoperusta ja aiemmat tutkimukset	2
2.1	Tilapäinen suoje lu ja sitä säätelevät lait	2
2.2	Vastaanottokeskus ja vastaanottopalvelut.....	4
2.3	Kotikunnan hakeminen ja kuntaan siirtymisen prosessi.....	5
2.4	Aiemmat tutkimukset.....	6
3	Tutkimuksen toteutus	8
3.1	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset.....	8
3.2	Aineistonkeruu teemahaastattelulla.....	9
3.3	Haastatteluaineiston analyysi	11
3.4	Opinnäytetyön eettisyys, kestävyys ja luotettavuus	12
4	Tulokset ja johtopäätökset.....	14
4.1	Ennakkotieto kotikunnan hakemisesta	14
4.2	Kotikunnan hakemisen syyt.....	15
4.3	Saadun avun ja tuen muodot kuntaan siirtymisen prosessissa.....	15
4.4	Haasteet kuntaan siirtymisen prosessin aikana.....	16
4.5	Kuntaan siirtymisen prosessiin liittyvät tunnekokemukset	17
4.6	Kokemukset kuntaan siirtymisen prosessin kokonaisuudesta	18
4.7	Tilapäistä suoje lu saavien parannusehdotuksia prosessiin.....	18
5	Pohdinta.....	19
	Lähteet.....	22

Taulukot

Taulukko 1. Aineiston teemoittelu	12
---	----

Liitteet

- Liite 1. Aineistohallintasuunnitelma
- Liite 2. Haastattelututkimustiedote
- Liite 3. Tietosuojailmoitus
- Liite 4. Vaitiolosopimus
- Liite 5. Suostumus opinnäytetyöhön osallistumisesta
- Liite 6. Teemat ja haastattelukysymykset

1 Johdanto

Venäjä aloitti hyökkäyssodan Ukrainaan 24.2.2022, jonka vuoksi ukrainalaiset ovat joutuneet pakenemaan kotimaastaan (Ulkoministeriö, n.d.-a). Venäjä itse on kertonut sodan olevan ”sotilaallinen erikoisoperaatio” (Käihkö, 2023, s. 5). Venäjän hyökättyä Ukrainaan yli 65 000 ukrainalaista oli hakenut tilapäistä suojelua Suomesta (Koptsykh & Svyrenko, 2024, s. 9). Vuonna 2022 Suomessa tilapäistä suojelua oli myönnetty n. 45 308 ukrainalaiselle (Valtioneuvosto, 2023a). Maahanmuuttoviraston arvion mukaan vuonna 2025 Suomeen odotetaan saapuvan 8000–12 000 ukrainalaisten tilapäisen suojelun hakijaa (Migri, n.d.-a).

Sodan seurauksena Suomeen otettiin käyttöön EU:N asettama direktiivi 2001/55/EY keväällä 2022. Ukrainalaisilla on sen myötä mahdollisuus hakea tilapäistä suojelua Maahanmuuttovirastolta, majoittua vastaanottokeskuksiin ja saada sieltä vastaanottopalveluja. Kun he ovat olleet Suomessa vuoden ajan, heillä on oikeus hakea kotikuntaa Digi- ja väestövirastolta (Kotikuntalaki 201/1994 § 4). Kun Digi- ja väestötietovirasto myöntää kotikunnan, vastuu palveluista siirtyy vastaanottokeskuksilta kunnille. Tällöin ukrainalaisten edellytetään järjestävän ja edistävän asioitaan niin, että he siirtyvät itsenäisesti kunnallisten palveluiden piiriin. Tätä prosessia kutsutaan kuntaan siirtymisen prosessiksi.

Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia tilapäistä suojelua saaneiden kokemuksia kuntaan siirtymisen prosessista sekä syitä, jotka vaikuttivat kotikunnan hakemiseen. Tutkitun tiedon avulla voidaan ymmärtää prosessissa olevien tilapäisen suojelun saajien tilannetta ja mahdollisesti kehittää kuntaan siirtymisen prosessia toimivammaksi. Tutkimus on tärkeä ja ajankohtainen, sillä aihetta on tutkittu toistaiseksi melko vähän. Aihepiiri on vielä varsin uusi, mikä korostaa tutkimuksen tarpeellisuutta ja ajankohtaisuutta.

Merkitystä lisäävät tilapäistä suojelua saaville annettu mahdollisuus tulla kuulluksi opinnäytetyön myötä. Kuulluksi tuleminen kokemus voi lisätä heidän osallisuuttaan kehitettäessä kuntaan siirtymisen prosessia. Tutkimustulokset voivat hyödyttää Maahanmuuttovirastoa, ulkomaalaispoliisia ja vastaanottokeskuksia lisäämällä ymmärrystä prosessin eri vaiheista tilapäistä suojelua saavien näkökulmasta. Opinnäytetyössä keskitytään niihin tekijöihin, jotka vaikuttavat kotikunnan hakemiseen ja kuntaan siirtymiseen.

Yhteiskunnan tasolla tilapäistä suojelua saavien tilanne Venäjän hyökkäyssodan jatkuessa edelleen on hyvin ajankohtainen. Maahanmuuttoviraston tilastoista selviää, että

ukrainalaiset hakevat edelleen tilapäistä suojelua Suomesta, vaikka hakemusten määrät vuonna 2024 ovat laskeneet verrattuna vuoteen 2023 (Migri, 2025a).

Vastaanottokeskuksissa majoittuu tällä hetkellä 9400 tilapäistä suojelua saavaa, joilla on oikeus kotikuntaan, mutta eivät jostain syystä ole sitä hakeneet (Migri, 2024a). Pidempään Suomessa olleet ukrainalaiset ovat isojen päätöksien edessä: hakevatko he kotikuntaa ja alkavatko rakentaa elämää Suomeen vai voisiko sota mahdollisesti loppua ja olla mahdollista palata kotimaahan? Kotikunnan hakemista ohjaa kotikuntalaki (201/1994), jossa säädetään millä kriteereillä kotikunta myönnetään.

Mikäli aihetta ei tutkita ja tarkastella, Maahanmuuttovirasto ja vastaanottokeskukset eivät voi kehittää prosessia sujuvammaksi ja asiakaslähtöisemmäksi. On tärkeää, että tilapäistä suojelua saavat otetaan mukaan palveluiden ja prosessin suunnitteluun, sillä heillä on ainutlaatuista kokemustietoa tilapäisestä suojelusta ja siihen liittyvistä palveluista. Ilman heidän osallistamista prosessin kehittäminen voi jäädä puutteelliseksi eikä välttämättä vastaa todellisia tarpeita. Opinnäytetyöllä pyritään vastaamaan tähän tarpeeseen. Opinnäytetyön tilaajan toiveesta tilaaja pysyy anonyyminä.

2 Tilapäiseen suojeluun liittyvä tietoperusta ja aiemmat tutkimukset

Luvussa tarkastellaan aiheeseen liittyviä aiempia selvityksiä tai tutkimuksia. Lisäksi avataan käsitteinä tilapäistä suojelua ja lainsäädäntöä, vastaanottokeskuksia ja vastaanottopalveluita sekä kotikunnan hakemista ja kuntaan siirtymisen prosessia. Näiden taustatietojen avulla pyritään antamaan kokonaiskuva aihepiiristä tutkimuksen tueksi.

2.1 Tilapäinen suojele ja sitä säätelevät lait

Maahanmuuttovirasto toimii sisäasiainministeriön alaisuudessa. Maahanmuuttovirasto vastaa tilapäisen suojelun hakuprosessista, järjestelystä sekä ohjeistuksen antamisesta vastaanottokeskuksille. Lisäksi se vastaa maahantuloon, maassa oleskeluun, pakolaisuuteen ja Suomen kansalaisuuteen liittyvistä asioista (Migri n.d.-c). Tilapäinen suojele on tarkoitettu henkilöille, jotka ovat paenneet Ukrainan sotaa. Tilapäistä suojelua haetaan ulkomaalaispoliisilta tai Rajavartiolaitokselta. Hakemuksen käsittelyaika on keskimäärin noin viikon. Kun hakemus on hyväksytty, tilapäistä suojelua saavalle myönnetään oleskelulupa, joka postitetaan hakijalle. (Migri, n.d.-e)

Tilapäinen suojele eroaa turvapaikkaprosessista usealla tavalla. Turvapaikkaa hakeva henkilö kutsutaan puhutteluun, jonka perusteella Maahanmuuttovirasto arvioi, jatketaanko hakemuksen käsittelyä Suomessa. Maahanmuuttovirasto antaa myönteisen tai kielteisen

päätöksen. (Migri, n.d.-g) Tilapäisen suojelun tapauksessa oleskelulupa myönnetään ilman turvapaikkaselvitystä. Eroavuuksia on myös työnteko-oikeuksissa. Tilapäistä suojelua saavalla oikeus työntekoon alkaa heti, kun hakemus on jätetty viranomaiselle (Migri, n.d.-i). Sen sijaan turvapaikan hakijalla työnteko-oikeus alkaa vasta kolmen tai kuuden kuukauden kuluttua hakemuksen jättämisestä (Migri, n.d.-h).

Tilapäistä suojelua myönnetään vuodeksi kerrallaan. Tätä opinnäytetyötä tehdessä tilapäistä suojelua saaville on myönnetty oleskeluluvat maaliskuuhun 2026 (Migri, 2025b). Tähän asti Ukrainassa tilapäisen oleskeluluvan saaneet henkilöt ovat voineet saada tilapäistä suojelua Suomessa. Tällaisessa tilanteessa käytetään termiä kolmannen maan kansalainen eli henkilö, joka on oleskellut Ukrainassa tilapäisellä oleskeluluvalla eikä ole ukrainalaisten perheenjäsen (Migri, n.d.-f). Valtioneuvoston tiedotteen mukaan kolmannen maan kansalaisten tilapäiset suojelut päättyvät Suomessa 31.3.2025 (Valtioneuvosto, 2025). Kotikuntalaki määrittelee, missä vaiheessa kotikuntaa voidaan hakea ja missä vaiheessa Suomessa asuminen/oleminen katsotaan pidempiaikaiseksi (Kotikuntalaki, 201/1994).

Euroopan Unionin neuvosto on antanut 20.7.2001 direktiivin vähimmäisvaatimuksista tilapäisen suojelun antamiseksi. Suomessa tilapäinen suojelu perustuu tähän direktiiviin, ja sen tarkoituksena on mahdollistaa kevyempi prosessi rajatulle joukolle nopeammassa ajassa (Neuvoston direktiivi, 2001). Direktiivi tuli voimaan ensimmäisen kerran neuvoston päätöksellä 4.3.2022. Suomessa valtioneuvosto päätti 7.3.2022, että tilapäistä suojelua annetaan laajemmalle Ukrainasta paenneelle joukolle. (Sisäministeriö, n.d.)

Keskeisin laki tilapäistä suojelua saaville on laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta. Laki ohjaa Suomessa vastaanottokeskusten toimintaa käytännön tasolla tarjoten vastaanottopalveluita kuten majoitus- ja terveystalouksia. Laki turvaa tilapäistä suojelua saavien oikeuksia ja velvollisuuksia (Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta 746/2011). Jatkossa lakiin viitataan opinnäytetyössä nimellä vastaanottolaki. Toinen keskeisimmistä laeista on kotikuntalaki, joka säätelee kotikunnan hakemista ja saamista. Tilapäistä suojelua saavilla on oikeus hakea kotikuntaa, kun he ovat olleet yhtäjaksoisesti Suomessa vuoden. Tämä katsotaan pysyväksi oleskeluksi. Kotikuntaa haetaan Digi- ja väestötietovirastosta. (Kotikuntalaki 201/1994 § 4) Digi- ja väestötietovirasto vastaa Suomessa yhteiskunnan väestötietojärjestelmän ylläpidosta ja digilisaatiosta sekä turvaa tietojen saatavuutta ja tarjoaa palveluja asiakkaiden elämäntapahtumiin, kuten nimen- ja osoitteenmuutoksiin ja siviilivihkimisiin (DVV, n.d.-a).

Muita tilapäistä suojelua ohjaavia lakeja ovat esimerkiksi perustuslaki, sosiaalihuoltolaki, terveydenhuoltolaki ja lastensuojelulaki. Perustuslaissa säädetään ihmisten yhteisvertaisuudesta niin, että ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella (Perustuslaki 731/1999 luku 2 § 6). Perustuslaki edellyttää siis tasavertaista kohtelua kaikille ihmisille heidän taustoistaan riippumatta. Vastaanottolaki (746/2011 luku 3 § 25) ohjaa sosiaalipalveluita niin, että jokaisella tilapäistä suojelua saavalla, jolla ei ole kotikuntalaissa tarkoitettua kotikuntaa Suomessa, on oikeus saada sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaisia sosiaalipalveluja, jos ammattihenkilö arvioi ne välttämättömiksi silloin, kun tilapäistä suojelua saava on oikeutettu vastaanottopalveluihin. Terveydenhuoltopalveluista vastaanottolaissa (746/2011 luku 3 § 26) määritellään, että kansainvälistä suojelua saavalla on terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaisesti oikeus saada terveydenhuollon ammattihenkilön välttämättömiksi arvioimia muita terveystalveluja. Terveydenhuoltolaissa säädetään myös kiireellisestä hoidosta, jota tarvitseva saa asuinpaikastaan riippumatta. Kiireellinen hoito tarkoittaa äkillisen sairastumisen, vamman, pitkäaikaissairauden vaikeutumisen tai toimintakyvyn alenemisen edellyttämää välitöntä arviota ja hoitoa, jota ei voi siirtää ilman, että sairaus pahenee tai vamma vaikeutuu. (Terveydenhuoltolaki 1326/2010 luku 6 § 50) Lisäksi erikoissairaanhoidolaki (1062/1989 luku 1 § 3) säätelee, että kunnalla on velvollisuus tarjota erikoissairaanhoidoa ilman kotipaikkaa olevalle kiireellisissä tapauksissa, jos muista järjestelyistä ei ole sovittu. Lastensuojelulaissa säädetään ilmoitusvelvollisuudesta, jossa on mainittu myös vastaanottokeskus. Jos vastaanottokeskuksen työntekijä on työssään saanut tietää, että lapsen hoito, huolenpito tai kehitys vaarantuu, työntekijällä on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus (Lastensuojelulaki 417/2007 § 25). Koska edellä mainitut lait säätelevät tilapäiseen liittyviä käytäntöjä, ne ovat olennainen osa opinnäytetyötäni.

2.2 Vastaanottokeskus ja vastaanottopalvelut

Vastaanottokeskuksella tarkoitetaan majoituspaikkaa, johon turvapaikan ja tilapäisen suojelun hakijat ohjataan rajalta ulkomaalaispoliisin tai rajavartiolaitoksen toimesta. Ne ovat oleellisia tilapäistä suojelua saavien majoituksessa ja palveluissa. Keskuksella on velvollisuus järjestää tilapäistä suojelua saaville majoitus sekä vastaanottopalvelut. (Vastaanottolaki 746/2011 luku 3 § 13, § 16) Kun poliisi tai Rajavartiolaitoksen viranomainen on ottanut tilapäistä suojelua hakevalta henkilöltä hakemuksen vastaan, hänet ohjataan transitkeskukseen eli kauttakulkukeskukseen, josta hän siirtyy pidempiaikaiseen majoitukseen. Transitkeskus voi olla vastaanottokeskuksen yhteydessä. Tilapäistä suojelua saavat eivät voi itse vaikuttaa siihen, mihin päin Suomea heidät siirretään, vaan Maahanmuuttovirasto määrittää heille majoituspaikat. (Migri, n.d.-b)

Vastaanottokeskuksen asumismuotoja ovat laitospohjainen asuminen, asuntopohjainen asuminen ja yksityismajoitus (Luona, n.d.). Laitospohjaisessa asumismuodossa tilapäistä suojelua saavat majoittuvat vastaanottokeskuksen ylläpitämässä tiloissa, joissa on yhteiset tilat, kuten keittiö ja peseytymistilat. Vastaanottokeskus voi toimia esimerkiksi vanhassa asumispalveluyksikössä. Asuntopohjaisessa asumismuodossa tilapäistä suojelua saavat asuvat kerros- tai rivitaloissa, jotka ovat vastaanottokeskuksen vuokraamia. Tilapäistä suojelua saava voi myös järjestää majoituksensa itse esimerkiksi sukulaisten luona, jolloin hän on itse vastuussa majoituksensa kustannuksista. Vastaanottopalvelut ovat saatavissa lähimmästä vastaanottokeskuksesta. (Migri, n.d.-d) Vastaanottokeskukset omistaa Maahanmuuttovirasto tai yksityiset yritykset kuten Punainen Risti, Kotokunta ja Luona oy. Maahanmuuttovirasto vastaa vastaanottokeskusten rakentamisesta tai lakkauttamisesta.

Vastaanottokeskuksia oli Suomessa yhteensä 76 syksyllä 2024. (Migri, 2024b) Keskuksissa työskentelee muun muassa lähihoitajia, sosionomeja, sosiaalityöntekijöitä, sairaan- ja terveydenhoitajia sekä etuuskäsittelijöitä. Vastaanottopalveluihin kuuluvat majoitus, vastaanotto- ja käyttöraha, sosiaalipalvelut, terveydenhuoltopalvelut, tulkki- ja käännöspalvelut sekä työ- ja opintotoiminta. Tarvittaessa myös ateriat. (Vastaanottolaki, 746/2011 3 luku § 13) Tilapäistä suojelua saaville vastaanottokeskus ja vastaanottopalvelut takaavat huolenpidon ja hyvinvoinnin Suomessa. Ne ovat ensimmäisiä tukimuotoja, joita tilapäisen suojelun hakija saa.

2.3 Kotikunnan hakeminen ja kuntaan siirtymisen prosessi

Ukrainalaisten kotikunnan hakeminen sekä siirtyminen kuntaan on ensimmäisen kerran ollut mahdollista vuonna 2023 maaliskuussa ukrainalaisten oltua Suomessa vuoden ajan. Vuosina 2022 ja 2023 tilapäistä suojelua Suomesta haki yhteensä noin 65 000 ukrainalaista, joista vuonna 2022 hakijoita oli 46 640 ja 18 825 vuonna 2023. Lähes kaikille myönnettiin suojelua. (Koptsykh & Svyrenko, 2024, s. 10) Vuonna 2023 maaliskuuhuhtikuussa noin 13 000 tilapäistä suojelua saavaa oli asunut Suomessa vuoden, jolloin heille syntyi oikeus hakea kotikuntaa (DVV, 2023).

Kotikuntaa voi hakea jo ennen kuin vuosi on täyttynyt, jos perheenjäsen on jo kuntalainen tai esittää todistuksen vähintään kahden vuoden kestävästä opinnoista tai työpaikasta. Kotikuntalaki säättää, että ihmisen kotikunta on se kunta, jossa hän asuu vakituisesti. Jos ihmisellä on monia asuntoja tai ei asuntoa lainkaan, hänen kotikuntansa on se kunta, jota hän pitää perhesuhteiden, toimeentulon tai muiden seikkojen vuoksi kotikuntanaan. (Kotikuntalaki luku 2 § 2) Kotikunnan hakeminen on tilapäistä suojelua saaville vapaaehtoista. (Valtioneuvosto, 2023b)

Kuntaan siirtymisen prosessi alkaa DVV:ltä haetun kotikunnan jälkeen. Kotikunnan myöntämisen jälkeen tilapäistä suojelua saava tarvitsee ulkomaalaistaustaisten henkilökortin, jota haetaan poliisilta. Henkilökortin hakua varten tulee olla voimassa oleva oleskelulupa ja todistus myönnetystä kotikunnasta. Tilapäistä suojelua saavan tulee myös avata suomalainen pankkitili ja etsiä aktiivisesti asuntoa. Kansaneläkelaitoksesta voi mahdollisesti hakea tarvittavia taloudellisia tukia kuten asumis- ja toimeentulotukea arjen ylläpitämiseen. Vastaanottolaissa sanotaan, että tilapäistä suojelua saavalle, jolla on kotikunta, voidaan antaa vastaanottopalveluja kohtuullinen aika. (Vastaanottolaki 746/2011 luku 3 § 14) Tarkkaa aikaa siirtymiselle ei ole määritelty, mutta työ- ja elinkeinoministeriön mukaan keskimääräinen aika kuntaan siirtymiselle on ollut kolme kuukautta. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2024, s. 28)

2.4 Aiemmat tutkimukset

Ukrainan sodan seurauksena tapahtunut muuttoliike Suomeen ja tilapäisen suojelun hakeminen on ollut edellisinä vuosina ajankohtaista. Suomessa on tehty selvityksiä ja tutkimuksia, joissa on tutkittu tilapäistä suojelua hallinnollisista, haasteellisista ja yksilöllisistä näkökulmista liittyen kotikunnan hakemiseen, palvelujen saatavuuteen ja tulevaisuuden suunnitelmiin. Tarkastelen opinnäytetyössäni sisäministeriön tekemää selvitystä (Sisäministeriö, 2022), E2-tutkimuksen, sisäministeriön ja Sitran yhdessä tekemään katsausta (Alho ym., 2022), sekä sisäministeriön selvitystä vuodelta 2024 (Koptsykh & Svyrenko, 2024).

Sisäministeriön (2022) toimesta tehdyssä selvityksessä on käsitelty tietoa tilapäistä suojelua saavista henkilöistä, vastaanottopalveluista ja heidän edellytyksistään hakea kotikuntaa sekä hakuprosessiin liittyviä palveluja. Selvityksessä on pohdittu tilapäistä suojelua saavien palveluja, käytännön toimintaa sekä lainsäädäntöön liittyviä muutostarpeita, joilla tuettaisiin tilapäistä suojelua saavien kuntaan siirtymistä hallittavammaksi ja sujuvammaksi. Haasteita tuovat ison ihmisjoukon samanaikainen kotikunnan haku ja Kansaneläkelaitoksen tukien haku sekä asuntojen vuokraaminen. Samanaikainen kuntaan siirtyminen aiheuttaa haasteita vastaanottokeskuksille. (Sisäministeriö, 2022) Selvityksen näkökulma on hallinnollinen ja lainsäädännöllinen, mikä on opinnäytetyön kannalta keskeistä, koska selvitys ohjaa ja selittää, miten kuntaan siirtymisen prosessin on tarkoitettu toteutuvan viranomaisnäkökulmasta.

E2-tutkimuksen, sisäministeriön ja Sitran tekemässä katsauksessa (2022) on tutkittu tilapäistä suojelua saavien tulevaisuuden suunnitelmia. Katsaus perustuu laadulliseen haastattelu- ja tilastoaineistoon. Haastatteluja oli yhteensä 42 kpl, ja niihin on osallistunut viranhaltijoita sisä- ja maahanmuuttovirastosta, vastaanottokeskuksen ja järjestötoiminnan

työntekijöitä sekä tilapäistä suojelua saavia. Kotikunnan hakemisen osalta katsauksessa esitetään, että ukrainalaiset ovat epätietoisia kotikunnan hakemisesta, mutta haastattelujen tuloksista kuitenkin ilmeni, että osa harkitsee tai hakee kotikuntaa. Katsauksen mukaan haastatellut eivät ole olleet tietoisia mahdollisuudesta hakea kotikuntaa, mutta toisaalta he ovat harkinneet tai olivat jo päättäneet hakea sitä. Ammattilaisten mukaan ukrainalaiset ovat olleet myös epätietoisia kotikunnan hakemisesta, ja ammattilaiset olivat havainneet ukrainalaisissa pelkoa siitä, että he joutuvat poistumaan Suomesta. Lisäksi ilmeni, että ammattilaiset olivat epävarmoja kotikunnan hakemisen toteutumisesta ja seurauksista, mutta arvioivat, että vaikka hyvinvointialueiden palvelut tuovat oikeuksia ja velvollisuuksia niin ne voisivat toimia myös kuntaan siirtymisen kannustimena. (Alho ym., 2022. s. 61) Katsaus antaa yleiskuvan ukrainaisten tilanteesta vuonna 2022 ja yhdistyy muihin aineistoihin kuvailemalla, minkälainen joukko ukrainalaisen tilapäistä suojelua saavat olivat ja minkälaisia tarpeita heillä oli ennen kuntaan siirtymistä. Opinnäytetyöni kannalta katsaus on tärkeä, koska se kuvailee, mitä odotuksia ja palvelujen tarpeita ukrainalaisilla oli.

Sisäministeriön (2024) englanninkielisen selvityksen tavoitteena oli tutkia tilapäistä suojelua saavien suunnitelmia liittyen Suomessa oleskeluun, kotikunnan hakemiseen ja Ukrainaan paluuseen. Selvityksessä käsitellään tilapäistä suojelua saavien siirtymistä vastaanottopalveluista kunnan palveluihin. (Koptsykh & Svyrenko, 2024, s. 39–54) Selvitys toteutettiin Webropol-kyselyllä, johon vastasi 1302 ukrainalaista. Kyselyä jaettiin sisäministeriön kanavien ja eri sidosryhmien kautta. Maahanmuuttovirasto jakoi sitä sosiaalisen median alustoilla. Kysely tavoitti tilapäistä suojelua saavia kansalaisjärjestöjen paikallisten yhdistysten mediakanavien sekä virallisten verkkosivustojen kautta. Selvityksestä ilmenee, että vastaajista 53 % oli jo hakenut kotikuntaa, 28 % suunnitteli hakevansa ja 2 % ilmoitti, ettei aio hakea kotikuntaa lainkaan. (Koptsykh & Svyrenko, 2024, ss. 11, 50) Yleisimmät syyt kotikunnan hakematta jättämiseen liittyivät epävarmuuteen oleskeluluvan jatkumisesta, kotikunnan hakemisen tiedon puutteeseen kotikunnan hakemisesta sekä pelkoon etuuksien ja palveluiden menettämisestä. (Koptsykh & Svyrenko, 2024 s. 48) Yli puolet vastaajista koki epävarmuutta kuntaan siirtymisestä, ja joka kolmas vastaaja oli epävarma siitä, kuinka kauan aikoo viipyä Suomessa. Osa epävarmuudesta oli sidoksissa siihen, että ei ollut ymmärrystä kuntaan siirtymisen vaiheista ja siirtymisen seurauksista. (Koptsykh & Svyrenko, 2024, s. 50)

Tutkimus on tuore, ja näkökulmana on ollut kokemuksellisuus ja toisaalta tilastot. Selvitys yhdistyy muihin aineistoihin siten, että siinä on tutkittu tilapäistä suojelua saavien ukrainalaisten kokemuksia kuntaan siirtymisestä sekä siitä, mitkä tekijät olivat vaikuttaneet heidän kiinnittymiseensä Suomeen. Tutkimus on hyvin lähellä opinnäytetyötäni, sillä tutkimuksessani selvitän yhtä olennaista osaa eli kuntaan siirtymisen prosessia.

Kaksi kolmesta edellä esitetyistä tutkimuksista on tehty, ennen kuin ukrainalaisilla on ollut oikeutta hakea kotikuntaa, jolloin ei vielä tiedetty, miten kuntaan siirtymisen prosessi tulee käytännössä toimimaan. Silloin on tosin tunnistettu, että suuri määrä ukrainalaisia tulee siirtymään kunnan palveluiden piiriin. Uusimmassa sisäministeriön selvityksessä (Koptsykh & Svyrenko, 2024) on tuloksia kotikuntaan siirtyneistä ja siitä, kuinka moni suunnitteli kotikunnan hakemista. Vuonna 2022 selvitys ja katsaus on tehty, ennen kuin ensimmäisten tilapäistä suojelua saavien kotikunnan oikeus on täyttynyt, eli ovat olleet vuoden yhtäjaksoisesti Suomessa. Koptsyukshin ja Svyrenkon vuonna 2024 tehdyssä selvityksessä sen sijaan ilmenee tuloksia kotikuntaoikeuden saamisen jälkeen. Selvitys osoitti, että tärkein tiedonlähde kotikunnan hakemisessa ja kuntaan siirtymisen prosessissa on vastaanottokeskus. Luotettavaa tietoa jakoi Suomen valtion ja Ukrainan hallituksen verkkosivut. Hyviksi tietolähteiksi ilmenivät myös sosiaalinen media sekä ukrainalaiset, jotka olivat jo siirtyneet kuntaan. (Koptsykh & Svyrenko, 2024, s. 50)

Nämä kolme selvitystä tai katsausta kuvaavat hyvin aikaa ennen tilapäistä suojelua saaneiden oikeutta hakea kotikuntaa sekä sitä aikaa, jolloin oikeus tuli voimaan yhden vuoden yhtäjaksoisen oleskelun jälkeen Suomessa. On tärkeää, että selvityksiä on tehty ennen kotikuntaoikeuden astumista voimaan, koska on voitu tarkastella ja suunnitella kuntaan siirtymisen prosessia. Selvityksissä ja katsauksessa ilmeni, että ukrainalaiset ovat kokeneet epävarmuutta kuntaan siirtymisestä. Informaation saanti oli yksi epävarmuustekijä. Selvitykset ja katsaukset käsittelevät samaa ilmiötä eri tasoilla. Yhdessä ne antavat kokonaisvaltaisen tilannekuvan ja hallinnollisen viitekehyksen sekä kokemuksellisen ja yksilötason näkökulman. Opinnäytetyöni on jatkumoa, sillä nyt Suomessa on useita ukrainalaisia, jotka ovat käyneet kuntaan siirtymisen prosessin läpi ja pystyvät kertomaan kokemuksia siitä.

3 Tutkimuksen toteutus

Mielenkiintoa opinnäytetyöhön tuo tämänhetkinen tilanne tilapäistä suojelua saavien kokemuksista kuntaan siirtymisen prosessista, sillä kotikuntaa on voitu hakea vasta kaksi vuotta ja kuntaan siirtymisen prosessia ei ole tutkittu tilapäistä suojelua saavien näkökulmasta. Tutkimuksen toteutuksessa on otettu huomioon tutkimuksen kaksikielisyys mahdollisimman kattavasti.

3.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset

Tutkimusaihe on ajankohtainen ja merkityksellinen, sillä se antaa äänen ukrainalaisille henkilöille, joilla on omakohtaisia kokemuksia aiheesta. Ukrainalaisten kokemukset antavat

arvokasta tietoa palveluiden toimivuudesta, ja he saavat mahdollisuuden kokea osallisuutta heitä koskevassa prosessin tutkimisessa.

Vuoden 2024 lopussa Suomessa oli 27 000 kuntiin siirtynyttä ukrainalaista, joten on paljon ukrainalaisia, jotka ovat käyneet läpi kuntaan siirtymisen prosessin (Lampinen, 2024).

Ukrainalaisten kokemukset muodostavat tutkimuksen keskeisen tietopohjan.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia, mitkä asiat vaikuttivat päätökseen hakea kotikuntaa ja miten tilapäistä suojelua saavat kuvailevat kuntaan siirtymisen prosessia. Tutkimusaihe on rajattu selkeästi kuntaan siirtymisen prosessiin. Kohderyhmänä ovat ukrainalaiset, jotka ovat siirtyneet tai ovat juuri siirtymässä kunnan palveluiden piiriin. Tutkimuksen toteutuksesta kerrotaan luvussa 3. Tutkimuskysymyksiksi muodostuivat seuraavat: Mitkä asiat vaikuttivat päätökseen hakea kotikuntaa? sekä miten asiakkaat kuvailevat kuntaan siirtymisen prosessia?

3.2 Aineistonkeruu teemahaastattelulla

Tutkimus toteutettiin empiirisenä, laadullisena tutkimuksena, joka sisälsi puolistrukturoidun teemahaastattelun (Liite 6). Laadullisessa tutkimuksessa kiinnostus on henkilöiden tai yhteisöjen ilmiöitä koskevissa käsityksissä tai kokemuksissa ja niiden merkityksissä (Vilka, 2021, s. 11). Tarkoituksena oli saada esiin haastateltavan omaa näkökulmaa. Haastattelija pyrki ottamaan huomioon dialogisuuden ja empatian sekä tarjoamaan kokemuksen heidän tarinansa merkityksellisyydestä ja subjektiivisuudesta. Subjektiivisuutta pyrittiin korostamaan ottamalla huomioon haastateltavan henkilökohtaisen kokemuksen ja näkemyksen aiheeseen. Tieteen termipankki (n.d.) määrittelee subjektiivisuuden yksittäisenä mielen näkökulmana johonkin aiheeseen.

Puolistrukturoitu haastattelu tarkoittaa, että haastattelussa on valmisteltu runko, mutta kysymykset eivät ole tarkkaan määritelty ja haastattelija voi esittää jatkokysymyksiä keskustelun edetessä (Tieteen termipankki, 2025). Puolistrukturoidun teemahaastattelun avulla tutkimuksessa voidaan keskittyä olennaisiin teemoihin ja edetä niiden mukaisesti. Menetelmässä korostuvat haastateltavien omat tulkinnat, sillä he antavat käsiteltäville asioille merkityksiä, jotka rakentuvat vuorovaikutuksen kautta (Hirsijärvi & Hurme, 2022, luku 4.2.3). Teemahaastattelu kohdennettiin teemoihin, joista saatiin aikaan keskustelua ja haastattelun teemojen tukena käytettiin ohjaavia kysymyksiä.

Laadullinen puolistrukturoitu teemahaastattelu valikoitui, sillä se mahdollisti syvällisemmän ymmärryksen yksilöiden kokemuksista prosessista. Teemat ja teemojen sisällä esitetyt ohjaavat kysymykset ohjasivat haastateltavien kerrontaa mahdollisimman luontevalla tavalla ja loivat keskustelua. Tavoitteena oli saada ymmärrys siitä, miten haastateltavat

olivat kokeneet kuntaan siirtymisen prosessin ja mitkä asiat vaikuttivat kotikunnan hakemiseen. Koska kuntaan siirtymisen mahdollisuus tuli ensimmäisille tilapäistäsuojelua saaville ajankohtaiseksi vuonna 2023 keväällä, niin kuntaan siirtymisen prosessi oli hyvin tuore ilmiö. Tuomi ja Sarajärvi (2017, luku 3.1.1) toteavat, että teemahaastattelulla pyritään tuomaan merkityksellisiä vastauksia suhteessa tutkittavaan ilmiöön.

Teemoittelu oli teemahaastattelun jälkeen loogisin analyysinmenetelmä, koska teemoittelemalla pystyttiin jäsentämään ja tiivistämään tutkimuksen kannalta oleellista tietoa. Teemahaastattelu ja teemoittelu tukivat tutkimuksen kysymyksiä hyvin. Tutkimuskysymykset liittyivät olennaisesti esille tulleisiin teemoihin, asioiden vaikutukseen hakea kotikuntaa sekä kuvaukseen kuntaan siirtymisen prosessista. Teemahaastattelun avulla kerätty aineisto on haastateltavien subjektiivinen ja yksilöllinen tulkinta asioista, tapahtumista ja ilmiöistä, joita haastattelu käsittelee. (Juuti & Puusa, 2020, luku 6, kpl 1)

Teemojen runko muodostettiin mahdollisimman lähelle käsitystäni kuntaan siirtymisen prosessin järjestyksestä, joka alkaa kotikunnan hakemisesta ja etenee henkilökortin, pankkitilin, sosiaalietuuksien ja asunnon hakemisella ja päättyy, kun asiakas on muuttanut kuntaan. Tämä auttoi hahmottamaan teemojen ja kysymysten rungon. Teemat ohjasivat haastattelujen etenemistä ottaen huomioon yksilöllisyyden ja haastateltavan omat kokemukset ja ajatukset siten, että eteneminen oli kuitenkin luontevaa. Kysymyksiä ei muotoiltu tarkasti etukäteen tai esitetty samassa muodossa. Haastatteluissa oli kuusi teemaa: aiheeseen johdattelu, kotikunnan hakemisen tausta, kotikunnan hakemisen prosessi, viestintä ja tiedotuskokemus kuntaan siirtymisen prosessista kokonaisuutena, avun ja tuen tarve prosessin aikana ja prosessin kehittäminen. (Liite 6) Teemat loivat strukturoidun yleisilmeen haastatteluille, mutta haastattelujen edetessä oli luonnollista keskustella aiheista ja vastauksista siinä järjestyksessä, johon keskustelu ohjautui.

Haastateltavat valikoituivat eri vastaanottokeskuksista, jotka olivat siirtyneet tai siirtymässä kunnan palveluihin. Haastattelututkimustiedote (Liite 2) sijoitettiin näkyvälle paikalle vastaanottokeskusten yleisien tilojen pöydille ja ilmoitusseinille ukrainan ja suomen kielillä. Haastattelututkimustiedotteessa kuvattiin haastattelun aihe, tarkoitus, haastattelun toteutustapa, aineiston säilytys ja hävittäminen. Haastattelutiedotteesta ilmeni myös haastateltavan vapaaehtoisuus osallistua haastatteluun sekä oikeudesta lopettaa haastattelu missä haastattelun vaiheessa tahansa tai olla vastaamatta joihinkin kysymyksiin (Euroopan ja parlamentin asetus, 2016/679 artikla 7). Haastattelun aiheen kertominen etukäteen haastateltavalle lisää haastattelun onnistumisen todennäköisyyttä. Haastattelun tarkoitus on saada mahdollisimman paljon tietoa halutusta asiasta, joka nostaa todennäköisyyttä haastattelun onnistumiselle (Tuomi & Sarajärvi, 2017, luku 3.1).

Haastateltavien saaminen tutkimukseen osoittautui vaikeaksi, minkä vuoksi vastaanottokeskuksien työntekijöiden kanssa sovittiin, että he esittelisivät haastattelutiedotetta asiakastapaamisilla. Tämä osoittautui toimivaksi. Näin saatiin viisi haastateltavaa. Haastatteluissa oli tärkeää, että haastateltavat tulivat ymmärretyksi omalla äidinkielellään. Ymmärretyksi tuleminen varmistettiin tulkkauksella. Tulkit haastatteluihin tulivat pääkaupunkiseudulla toimivista vastaanottokeskuksista, ja he allekirjoittivat vaitiolosopimukset (Liite 4).

Haastattelussa ei kerätty eikä säilytetty henkilötietoja, mutta tietosuojailmoitus (Liite 3) tehtiin. Haastattelut toteutettiin läsnäolohaastattelulla tai Teams-sovelluksen videopuhelulla. Haastattelun keston varattiin tunti. Haastattelun alussa haastateltavan kanssa käytiin läpi haastattelun tavoite, eteneminen, oikeudet ja tietosuojaan liittyvät asiat sekä haastateltavan oikeudet. Lisäksi haastattelussa tuotiin erityisesti esiin, että haastattelu perustuu EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen seitsemänteen artiklaan (2016), joka määrittelee sen, että haastatteluun osallistuminen perustuu haastateltavan vapaaehtoisuuteen ja haastateltavalla on oikeus olla vastaamatta kysymyksiin tai keskeyttää haastattelu milloin tahansa ilman mitään syytä.

3.3 Haastatteluaineiston analyysi

Aineisto analysoitiin induktiivisesti, mikä tarkoittaa, että analysointi tehdään tutkimuksesta saadun aineiston pohjalta (ks. Juhila, 2021). Haastattelut purettiin puhtaaksikirjoittamalla, eli litteroimalla manuaalisesti suoraan nauhurista. Tällä pyrittiin varmistamaan, että litterointi onnistui haastatteluissa käytettyjen kahden eri kielen vuoksi. Tutkimushaastattelun käsikirjassa Nikander ym. (2017, luku 21) mainitsevat, että litterointi on keskeinen osa analyysia ja että ääni- tai videotallenteet muodostavat haastattelututkimuksen tutkimusaineiston.

Aineiston analyysitapana oli teemoittelu, jossa aineistosta nostetaan esiin keskeisiä asiakokonaisuuksia ja tyypillisiä piirteitä (ks. Juhila, 2021). Teemoittelun avulla aineistosta pystyttiin etsimään asioita, jotka toistuivat eri haastatteluissa. Teemoittelu valittiin aineiston analyysiksi, koska sen ajateltiin tuovan parhaiten esiin ukrainalaisten kokemuksia kuntaan siirtymisen prosessista sekä merkityksellisiä vastauksia tutkimuskysymyksiin. Teemoittelulla saatiin esiin keskeiset asiat, jotka vaikuttivat tilapäistä suojelua saavien kuntaan siirtymisen prosessin kokemuksiin. Teemoittelua voidaan tehdä monella eri tavalla, ja teemat voivat rakentua etukäteen suunniteltujen, aineiston keruuvaiheessa määriteltyjen teemojen mukaisesti tai aineistosta voi löytyä uusia teemakokonaisuuksia (Juuti & Puusa, 2020, luku 9, neljäs kappale).

Teemoittelussa keskityttiin ensin tunnistamaan tekstistä samoja asiakokonaisuuksia, minkä jälkeen ne pelkistettiin. Pelkistetyistä teksteistä muodostui seitsemän teemaa ja niistä kahden alle muodostui kaksi alateemaa. (Kuva 1) Asiakokonaisuuksien ja teemojen merkitsemiseen käytettiin värikoodeja, jotka auttoivat tutkimuksen keskeisten ja oleellisten asioiden hahmottamisessa. Sisällönanalyysin tavoitteena on koota aineistosta selkeä ja tiivis muoto muistaen, että sisällössä on kaikki tietoaines (Tuomi & Sarajärvi, 2018, luku 4.2.2.). Taulukossa 1 esitellään teemoittelun tulokset.

Taulukko 1. Aineiston teemoittelu

Ennakkotieto	Hakemisen syyt	Haasteet	Apu ja tuki	Tunnekokemukset	Kokonaisuuden kokemukset	Parannusehdotukset
2 x kyllä	kotimaassa ei kotia	asioiden itse hoitaminen	vastaanottokeskus	epävarmuus	vastaanottokeskuksessa asuminen helppoa, koska asioista ei tarvinnut huolehtia	ennakointi
2x ei	asuntojen tiivistäminen	asunnon etsiminen	kunnan neuvontapalvelu	turhautuneisuus	5 x prosessi meni hyvin	kotoutumisesta tiedottaminen
1 vähän	vanhempien läheisyys	pankkitili avaaminen	internet	masentuneisuus		suomen kielen opiskelu
Tiedon alkuperä	järkevä siirtymä	kielimuuri	ystävä	stressi		tulkki/avustaja
tutut	kelakortti työterveyden vuoksi		Minkälaista apua ja tukea?	yksinäisyys		nopeampi kotikuntaan hakeminen
vastaanottokeskuksen työntekijät	tulevaisuuden mahdollisuuden		lomakkeiden täyttö	pelko		
vastaanottokeskuksen infotilaisuudet	lapsen hyvinvointi		tulkkaus	osallisuus		
etsinyt itse	erityislapsen palvelut		vastaanottokeskuksen tiedotustilaisuus	vapaus		
	oma vuokra-asunto		puhelimien kielen kääntäjä	rauha		
			psykososiaalinen tuki			

3.4 Opinnäytetyön eettisyys, kestävyys ja luotettavuus

Opinnäytetyö on toteutettu tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvien tieteellisen käytäntöjen ohjeiden (2023) mukaisesti huomioiden hyvien tieteellisten käytäntöjen peruseriaatteet. Peruseriaatteet ovat luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto. Ohjeen tarkoituksena on pyrkiä edistämään hyvää tieteellistä käytäntöä ja ehkäisemään siihen kohdistuvia loukkauksia kaikilla tieteen aloilla. (TENK, 2023, ss. 6,11) Eettisyyttä noudatettiin opinnäytetyössä ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden Arenen eettisten suositusten (2020) mukaisesti. Arenen eettiset suositukset ohjasivat opinnäytetyöprosessia antaen hyvän tietopohjan opiskelijan opinnäytetyöhön liittyvistä asioista. Opinnäytetyön suunnitelman tekemisen yhteydessä tehtiin aineistonhallintasuunnitelma (Liite1), jolla varmistettiin aineiston suunnitelmallinen tallennus, säilytys ja käsittely.

Tutkimukseen haettiin tutkimuslupa tilaajalta sekä allekirjoitettiin opinnäytetyösopimus suunnitelman mukaisesti. Mikäli tutkimus kohdistuu organisaation toimintaan, itse organisaatioon tai sen edustajiin, on tutkimuslupa haettava ennen aineiston keruuta (Arene, 2020, s.13). Sopimuksessa määriteltiin tavoitteet, aikataulu, osapuolten vastuut,

aineiston käyttöoikeudet sekä salassapitovelvollisuudet. Tutkimuslupa ja opinnäytetyösopimus loivat selkeät raamit opinnäytetyöhön ja sen toteuttamiseen.

Haastattelututkimustiedote (Liite 2) asetettiin vastaanottokeskusten julkisiin tiloihin ja infotauluille. Haastattelututkimustiedote (Liite 2) oli informatiivinen esittely haastattelun aiheesta, jossa tuli esiin opiskelijan ammattikorkeakoulu, tutkittavan asian aihe, tutkimuksen tavoite ja tarkoitus, haastattelumenetelmät sekä yhteystiedot. Haastattelun aihe oli selkeästi esitetty, jotta haastatteluun osallistujat pystyivät ennakoimaan haastattelun sisältöä. Haastattelun onnistumisen ja tutkimuseettisten periaatteiden toteutumisen kannalta on tärkeää, että haastateltavalla on etukäteen tieto haastattelun aiheesta. Haastatteluissa annettiin tietosuojailmoitus (Liite 3), jossa käytiin haastateltavan kanssa tarkasti läpi tietojen käsittely, aineiston säilyttäminen ja mihin tarkoitukseen aineistoa käytetään (Ks. Arene, 2020, s. 11) Lisäksi korostettiin haastateltavan oikeutta keskeyttää haastattelu missä vaiheessa tahansa ilman syytä tai olla vastaamatta kysymyksiin. Tämä perustuu tutkimuseettisiin sääntöihin, henkilötietolakiin (523/1999 luku 4 § 14) sekä EU:n yleiseen tietosuoja-asetukseen (Euroopan ja parlamentin asetukset 679/2016).

Tietosuojailmoitus (Liite 3) käytiin haastattelun alussa läpi haastateltavan omalla äidinkielellä. Haastattelun henkilötietoperusteena oli tutkittavan suostumus (ks. Arene, 2020, s.10), jossa tuli vielä esiin haastateltavan oikeudet lopettaa haastattelu missä vaiheessa tahansa tai olla vastaamatta kysymyksiin. Haastatteluissa ei kerätty henkilötietoja, mutta haastateltavan tarina otettiin huomioon yksilöllisenä tarinana, ja tuloksissa puhutaan vain haastateltavista. Haastateltavan kertomuksia, mielipiteitä ja kokemuksia kunnioitettiin, ja hänen itsemääräämisoikeutensa ja yksilöllisyys otettiin huomioon. Haastateltavat pysyivät anonyymeinä koko opinnäytetyön ajan. Haastattelusopimus ja -ilmoitus haastateltaville oli suomeksi.

Opinnäytetyön materiaalia säilytettiin henkilökohtaisella tietokoneella ja Hämeen ammattikorkeakoulun OneDrive-kansiossa salasanojen takana. Läsnäolohaastatteluissa haastateltavat kirjoittivat haastattelun suostumuslomakkeen (Liite 5) paperiselle versiolle, jotka dokumentoitiin ottamalla kuva puhelimesta ja siirrettiin henkilökohtaiselle tietokoneelle kansioon salasanan taakse. Siirron jälkeen kuva poistettiin puhelimesta ja paperinen versio tuhottiin.

Opinnäytetyö nivoutuu kestävään kehitykseen pääosin sosiaalisen hyvinvoinnin kannalta. Sosiaalisen kestävyuden tavoitteena on vähentää eriarvoisuutta yksilöiden hyvinvoinnissa ja osallisuudessa sekä edistää yhteiskunnan jäsenten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa sekä perusoikeuksien ja elämän perusedellytyksien toteutumista. (Opetushallitus, 2022).

Tutkimuksen tulosten avulla voidaan mahdollisesti lisätä ukrainalaisten sosiaalista hyvinvointia kehittämällä kuntaan siirtymisen prosessia.

Opinnäytetyön tutkimuksen luotettavuus varmistettiin seuraamalla eettisiä periaatteita ja hyvän tutkimuksen käytännön ohjeita läpi opinnäytetyön prosessin. Lisäksi opinnäytetyössä pyrittiin käyttämään tietoperustaa, joka tuki tutkimuksen tutkimuskysymyksiä sekä tutkimuksen tavoitetta ja tarkoitusta. Lähdeaineistoa on selattu kriittisesti ja pyritty löytämään juuri tutkimukselle olennaiset aineistot. Tilapäinen suojele aiheena on tuore, ja lähdeaineistot on valittu niin, että ne vastaavat yhteiskunnallisesti ajankohtaista tilannetta ottaen huomioon tilapäisen suojele prosessin ja siihen liittyvät ohjeet ja aineistot.

4 Tulokset ja johtopäätökset

Haastatteluaineiston analyysissä muodostui seitsemän pääteemaa tilapäistä suojele saavien kokemuksista ennen prosessia ja sen aikana. Tulokset esitellään näiden seitsemän pääteeman mukaisesti. Jokaisen teeman jälkeen esitetään johtopäätös. Teemoja ovat ennakkotieto, kotikunnan hakemisen syyt, saatu apu ja tuki, haasteet, tunnekokemukset, kokemukset prosessin kokonaisuudesta ja parannusehdotukset. Vaikka haastatteliijoista ei ole kerätty henkilötietoja, heidän tarinansa ovat merkityksellisiä ja yksilöllisiä, joten heidät on anonymisoitu tulosten kerrontaa varten.

Haastateltavia oli yhteensä viisi. Heistä kolme asui vastaanottokeskuksessa ja kaksi yksityismajoituksessa. Yksi haastateltavista oli hakenut kuntapaikkaa lapsen erityisyyden vuoksi, mutta se ei vaikuta tuloksiin, koska kuntaan siirtymisen prosessi on sama.

4.1 Ennakkotieto kotikunnan hakemisesta

Ensimmäisenä tarkasteltiin haastateltavien tietämystä kotikunnasta ja sen hakemisen prosessista. Tietoisuus jakautuu tasaisesti: kaksi haastateltavista olivat tietoisia hakemisesta, että kuntaan siirtymisestä, yksi tiesi asiasta jonkin verran, ja kaksi ei tiennyt asiasta lainkaan. Tiedon lähteinä ilmenivät vastaanottokeskuksen työntekijät, tiedotustilaisuudet ja tuttavat.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että tilapäistä suojele saavien ennakkotieto prosessista eivät olleet yhdenmukaisia. Vaikka haastatteluja oli vain viisi, tulos tukee sisäministeriön selvitystä (2024) sekä E2-tutkimuksen, sisäministeriön ja Sitran yhteistä katsausta (2022) siitä, että ukrainalaiset olivat epätietoisia ja epävarmoja kotikunnan hakemisesta, joten tämän tutkimuksen tulokset vastaavat näihin tuloksiin. Tulosten perusteella tieto kotikunnan

hakemisesta ja prosessista saadaan vastaanottokeskuksen työntekijöiltä ja tiedotustilaisuuksista sekä tutuilta. Voidaan siis todeta, että suurin osa tiedosta saadaan vastaanottokeskuksesta. Tulos on linjassa sisäministeriön (2024) selvityksessä esiin tulleista tietolähteistä, joissa tietolähteiksi nimettiin myös vastaanottokeskus ja tuttavat.

4.2 Kotikunnan hakemisen syyt

Toisessa teemassa tarkasteltiin kotikunnan hakemisen syitä. Teemasta ilmeni, että syyt ovat hyvin erilaisia ja moninaisia. Syiksi ilmeni haastateltavien kokemat yksilölliset taustat kuten esimerkiksi se, että kotimaassa ei ole enää kotia mihin palata. Myös tuntemattomien asiakkaiden tiivistäminen yhteisiin asuntoihin sekä mahdollisuus asua lähempänä vanhempia herätti halun hakea kotikuntaa. Yksityismajoituksessa asuvilla päätökseen vaikutti järkevältä tuntunut jatkumo sekä työterveydessä vaadittu kelakortti. Yksi haastateltava toi esiin vahvasti tulevaisuuden mahdollisuudet, lapsen edun ja hyvinvoinnin, erityislapsen kattavammat palvelut sekä oman asunnon. Yksi haastateltavista totesi seuraavaa:

Ensinnäkin pääsyy hakemiselle oli, että kotimaassa ei ole enää omaa kotia. Se on pommitettu.

Kotikunnan hakemisen syyt vastaavat suoraan ensimmäiseen tutkimuskysymykseen: mitkä asiat vaikuttivat päätökseen hakea kotikuntaa? Johtopäätöksenä voidaan todeta, että tilapäistä suojelua saavilla on monia yksilöllisiä syitä hakea kotikuntaa. Ukrainassa on sota, jonka jatkuvuutta ei pystytä ennustamaan ja se vaikuttaa kotikunnan hakemisen päätökseen. Päätökseen vaikutti myös sekä halu asua lähempänä läheisiä että välttää yhteisasuminen tuntemattomien kanssa. Kuntaan siirtyminen tuntuu järkevältä varsinkin silloin, kun on asunut yksityismajoituksessa, koska asunto on jo olemassa. Kotikunta antaa osallisuuden tunnetta ja tilaa suunnitella tulevaisuutta, kotoutumista ja hyvinvointia. Sisäministeriön (2024) selvityksen painopiste oli kotikunnan hakematta jättämisen syissä; oma tutkimukseni tarkasteli ilmiötä toisesta näkökulmasta: syistä, jotka vaikuttivat kotikunnan hakemiseen.

4.3 Saadun avun ja tuen muodot kuntaan siirtymisen prosessissa

Tärkeänä osana tuloksia avun ja tuen teemassa ilmeni vastaanottokeskuksesta saatu tuki prosessin aikana. Neljä haastateltavista sai apua ja tukea vastaanottokeskuksesta joko henkilökohtaisesti tai tiedotustilaisuudessa. Myös kunnan neuvontapalvelusta saatu tuki,

internetistä haettu tieto ja kaverin tuki ilmeni kolmessa haastattelussa. Yksi haastateltava koki, että ei tarvinnut apua.

Haastateltavat olivat saaneet apua ja tukea lomakkeiden täyttämässä, kielimuurin murtamisessa, vastaanottokeskuksen järjestämässä tiedotustilaisuudessa sekä kunnan neuvontapalveluiden ohjauksessa. Vastaanottokeskuksen työntekijät auttoivat koko prosessin ajan ja sosiaaliohjaajat antoivat psykososiaalista tukea. Yhden haastateltavan kertomaa:

Sosiaaliohjaaja soitti minulle ja kysyi mitä kuului. Vastasin hänelle avoimesti ja rehellisesti, että en jaksakaan ja on huono olo, että mä lopetan kaikki ja lähdän pois. Sosiaaliohjaaja puhui minun kanssani pitkään ja kertoi, että odota vielä kärsivällisesti puoli vuotta ja silloin tulee vuosi täyteen ja on mahdollista siirtyä kuntaan. Silloin on mahdollista saada erityislapselle enemmän palveluita, jolloin vapautuu aikaa myös itselle. Kiitän tästä keskustelusta ja ajasta.

Opinnäytetyön toisena tutkimuskysymyksenä oli seuraava: Miten asiakkaat kuvaavat kuntaan siirtymisen prosessia? Johtopäätöksenä voidaan todeta, että apu ja tuki ovat keskeinen teema kuntaan siirtymisen prosessissa. Avun ja tuen yksilöllinen kokemus liittyy paljon siihen, miten tilapäistä suojelua saavat kuvaavat prosessia. Haastateltavat ovat saaneet konkreettista apua ja ohjausta enimmäkseen vastaanottokeskuksista. Tuloksista voidaan osoittaa, että vastaanottokeskuksen työntekijöiden antama konkreettinen ja psykososiaalinen apu ovat tilapäistä suojelua saaville tärkeitä ja merkityksellisiä. Erityisesti psykososiaalinen tuki vaikuttaa antavan uskoa ja toivoa tulevaisuuteen. Myös muut avun ja tuen muodot, kuten kunnan neuvontapalvelu, internet ja tuttavat koettiin helpottavan prosessia.

4.4 Haasteet kuntaan siirtymisen prosessin aikana

Isoimmiksi haasteiksi haastattelujen pohjalta ilmeni asunnon etsiminen, pankkitilin avaaminen ja kielimuuri. Asunnon hakeminen koettiin aikaa vieväksi ja pankkitilin avaaminen ilman tulkkia tuntui vaikealta. Haastatteluissa ilmeni myös, että asioita on vaikeaa hoitaa itse, sillä vastaanottokeskuksessa kaikki palvelut tulivat samasta paikasta, mutta kunnassa palvelut jakautuivat eri toimipisteisiin. Kielimuuria ei koettu vastaanottokeskuksessa haasteeksi, koska osa työntekijöistä puhuivat ukrainaa. Yksi haastateltavista totesi:

Asunnon etsiminen on tärkein asia, mutta myös vaikein.

Tulokset vastaavat tutkimuskysymykseen: Miten asiakkaat kuvaavat kuntaan siirtymisen prosessia? Johtopäätöksenä tulosten pohjalta voidaan todeta asunnon hakemisen ja pankkitilin avaamisen olevan suurimpia haasteita prosessin aikana, sillä nämä prosessin vaiheet veivät haastateltavien mukaan eniten aikaa. Sisäministeriön selvityksessä (2022) kuvattiin tilapäistä suojelua saavien ison ryhmän samanaikaista kuntaan siirtymistä ja asuntojen vuokraamista, mikä näyttäisi tutkimukseni tulosten perusteella edelleen vaikuttavan kuntaan siirtymisen prosessiin, koska ne vievät eniten aikaa. Kielimuuri hidastaa erityisesti suomalaisen pankkitilin avaamista.

4.5 Kuntaan siirtymisen prosessiin liittyvät tunnekokemukset

Haastatteluista ilmenee prosessiin liittyviä tunnekokemuksia sen aikana tai sen jälkeen. Tunnekokemuksina ilmenivät prosessia ennen ja sen aikana epävarmuus, turhautuneisuus, stressi, masennus ja yksinäisyys. Prosessin jälkeen tunne kuulumisesta yhteiskuntaan nousi kahdesti esiin. Huomionarvoista ja kuntaan siirtymisen merkitystä korostavaa on yhden haastateltavan mainitsemat tunteet vapaudesta ja rauhasta kuntaan siirtymisen jälkeen:

Kuntaan siirtymisen jälkeen ensimmäinen tunne on pelko, mutta sitten tunsin niin kovaa vapauden tunnetta. Asunnossa oli tilaa minulle ja lapselle. Se antoi rauhaa.

Tulokset vastaavat tutkimuksen tutkimuskysymykseen siitä, miten asiakkaat kuvailevat kuntaan siirtymisen prosessia. Tunnekokemukset ilmentävät prosessin kokonaisvaltaista vaikutusta yksilöiden elämään ja hyvinvointiin. Sisäministeriön selvityksessä (2024) tuli esiin tilapäistä suojelua saavien epävarmuus. Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat samaa.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että ennen prosessia ja sen aikana ukrainalaiset tunsivat pääosin negatiivisia tunteita. Negatiivisia tunteita loivat stressi ja epätietoisuus sodan kestosta ja Ukrainan tulevaisuudesta. Positiiviset tunteet näyttäytyivät prosessin edetessä. Prosessin jälkeen tunteita olivat esimerkiksi rauha ja vapaus. Merkittäväksi koettiin erityisesti kuntaan siirtymisen jälkeinen tunne yhteiskuntaan kuulumisesta. Tämä siirtymä ja sen mukanaan tuoma pääsy kunnan palveluihin ja omaan pysyvään asuntoon näyttäytyy käännekohtana, jossa tunnekuorma ja stressi alkavat vähentyä ja positiiviset tunteet ilmetä.

4.6 Kokemukset kuntaan siirtymisen prosessin kokonaisuudesta

Haastattelujen perusteella prosessin koettiin menneen hyvin ja vastaanottokeskuksessa asuminen koettiin helppona verrattuna omassa asunnossa asumiseen, koska vastaanottokeskuksen tuki asioiden hoitamisessa koettiin merkittäväksi. Lausahdus, jonka yksi haastateltava sanoi, ilmentää myös osallisuuden kokemusta:

Yleisesti haluan sanoa, että olen tyytyväinen, kun olen siirtynyt kuntaan.
Tunnen itseni pienenä osana yhteiskuntaa.

Tulokset vastaavat tutkimuskysymykseen siitä, miten asiakkaat kuvailevat kuntaan siirtymisprosessia. Johtopäätöksenä voidaan todeta vähäisten tulosten perusteella, että kuntaan siirtymisen prosessi kokonaisuudessaan koettiin menevän hyvin.

Vastaanottokeskuksessa asuminen tuntui helpolta, koska palvelut kuten asuminen, sosiaali- ja terveystyöpalvelut ja vastaanottoraha hoituivat helpommin samasta paikasta. Kuitenkin omassa asunnossa eläminen toi helpotusta tilapäistä suojelua saavien yksityisyyden kokemukseen ja vastaanottokeskuksessa asumista ei koettu oikeana elämästä.

4.7 Tilapäistä suojelua saavien parannusehdotuksia prosessiin

Viimeisenä teemana tarkastelin haastateltavien toiveita, jotka liittyvät kuntaan siirtymisen prosessin parannusehdotuksiin. Merkityksellistä prosessin kehittämisen kannalta on saada ehdotuksia ihmisiltä, jotka ovat käyneet prosessin läpi.

Toiveina haastatteluissa ilmenivät ennakoitiin, kotoutumisesta kertominen, suomen kielen opiskelu, tulkki tai avustaja prosessin eri vaiheissa sekä nopeampi kotikunnan hakeminen tarkoittaen, että ei tarvitsisi odottaa vuotta. Yhden haastateltavan näkemys:

Prosessi kestää ja pitää olla kärsivällinen ja odottaa rauhassa, mutta ihmisille pitää selventää heti alussa kotikunnan hakemisesta ja prosessista.

Tilapäistä suojelua saavien toive ennakoitiin tulosten valossa liittyä siihen, että jo heti Suomeen tullessa he saisivat riittävästi ja ymmärrettävästi tietoa kotikunnan hakemisesta ja kuntaan siirtymisen prosessista. Tämä auttaisi hahmottamaan ja selkeyttämään lähitulevaisuutta.

Suomen kielen opinnot tuovat sisältöä elämään ja valmistavat pysyvämpään elämään Suomessa. Tuloksista ilmenee, että tulkin tai avustajan tarve prosessin eri vaiheissa

helpottaisi virastoissa käymistä sekä sujuvoittaisi prosessin etenemistä. Tulokset kertovat myös toiveesta kotikuntaprosessin vuoden mittaisen odotuksen lyhentämisestä. Voidaan siis päätellä, että vaikka prosessi on koettu pääosin hyvänä, niin tilapäistä suojelua saavat toivovat kuitenkin prosessiin parannuksia, jotka helpottaisivat elämää.

Tulokset vastaavat parannusehdotuksina tutkimuskysymykseen siitä, miten asiakkaat kuvailevat kuntaan siirtymisprosessia parannusehdotuksien kautta. Sisäministeriön (2022) toimesta tehdyssä selvityksessä pohdittiin tilapäistä suojelua saavien palveluja, käytännön toimintaa ja lainsäädännön muutostarpeita, joilla tuettaisiin kuntaan siirtymistä hallittavammaksi ja sujuvammaksi. Tutkimukseni vastaa tähän pohdintaan. Yhteenvetona voidaan todeta, että tilapäistä suojelua saavien päätökseen hakea kotikuntaa vaikuttavat monet asiat liittyen kotimaan sotaan ja Suomessa saatuun tietoon kuntaan siirtymisen prosessista.

5 Pohdinta

Opinnäytetyön tutkimussuunnitelmaa tehdessä tutkimuksen näkökulma ja luonne eivät olleet hahmottuneet tarkasti. Opinnäytetyön edetessä näkökulma ja aiheen rajaus selkeytyivät, ja tutkimuskysymysten päättäminen riittävän ajoissa ohjasi opinnäytetyön etenemistä ja antoi opinnäytetyölle sen perimmäisen tarkoituksen.

Opinnäytetyön tutkimuksen tavoitteena oli selvittää kokemuksia tilapäistä suojelua saavien kuntaan siirtymisen prosessista. Tutkimuskysymykset pysyivät ohjaavana tekijänä läpi koko opinnäytetyön tekemisen ajan. Tulokset kertovat, että opinnäytetyön tutkimuksen tavoite saavutettiin, koska tulokset vastaavat tutkimuskysymyksiin. Tutkimus liittyy laajempaan kontekstiin pienenä osana tilapäistä suojelua saavien elämässä. Yhteiskunnallisesta ja ajankohtaisesta näkökulmasta tarkasteltuna tilapäisen suojelun hakeminen ja kuntaan siirtymisen prosessi liittyy vahvasti Suomen koko maahanmuuttopolitiikkaan: maahanmuuttovirastoon, sisäministeriöön ja lainsäädäntöön.

Tutkimukseen haasteita toi se, että haastateltavia oli vaikea löytää. Vastaanottokeskusten työntekijöiden kanssa sovittu haastattelusta kertominen asiakastapaamisien yhteydessä auttoi haastateltavien rekrytoinnissa. Eettisesti tarkasteltuna oli tärkeää pohtia, missä määrin asiakkaalle annettava tieto tulevasta haastattelusta voidaan tulkita suostutteluksi osallistumaan. Toisaalta, jos haastattelusta kerrotaan tarkemmin, se voi vaikuttaa haastattelun osallistumisen innokkuuteen. Hurme ja Hirsijärvi (2022, kappale 6.2.2) toteavat, että suostuttelun käyttö korostaa jokaisen haastateltavan tärkeyttä ja ainutlaatuisuutta. Suostuttelu helpotti haastateltavien saamista ja asiakastapaamisten kautta se edisti opinnäytetyön tutkimuksen etenemistä.

Haasteena oli myös eri kieli haastattelijan ja haastateltavan välillä. Vaikuttiko tulkkaminen välillisesti haastateltavien kerrontaan ja viestintään? Tulkkaukseen valikoituneet työntekijät olivat tottuneita tulkkajia ja työskentelivät vastaanottokeskuksessa suomen kielellä ja osasivat puhua hyvin ukrainaa. Haastatteluihin varattiin tunnin aika, mikä osoittautui kokonaisuudessaan riittäväksi. Tulkkaus vei kuitenkin huomattavan osan ajasta, mitä ei osattu täysin ennakoida suunnitteluvaiheessa. Tästä huolimatta haastattelut saatiin toteutettua loppuun suunnitellusti. Kokemus toi esiin, kuinka tärkeää on varata riittävästi aikaa silloin, kun tulkkaukset on osa haastatteluja.

Litterointivaiheessa haasteena oli, että haastatteluissa käytettiin kahta kieltä. Litterointi päädyttiin tekemään manuaalisesti, koska tahdottiin varmistaa, että puhe saadaan tarkasti sana sanasta muutettua tekstiksi. Litteroinnin apuvälineenä olevat ohjelmat eivät mahdollisesti olisi pystyneet muuttamaan kahta kieltä puheeksi samanaikaisesti. Haastateltavien kerronta haluttiin saada mahdollisimman luotettavasti, ja manuaalinen litterointi antoi siihen hyvät lähtökohdat.

Maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyvät yleiset asiat ovat oleellisesti yhteydessä tutkimukseeni. Suomeen voi hakea oleskelulupaa erilaisin perustein, kuten työn tai opiskelun perusteella. Tilapäistä suojelua hakeva saa oleskeluluvan hakemalla tilapäistä suojelua. Turvapaikan hakijan prosessin polku eroaa tilapäistä suojelua hakevan prosessista siten, että turvapaikan hakija saa oleskeluluvan, kun hänen turvapaikan hakemisen syyt on kartoitettu ja tutkittu. Kaikkia näitä prosesseja ohjaa Maahanmuuttovirasto. Opinnäytetyöni on pieni osa kokonaisuutta maahanmuuttopolitiikan näkökulmasta.

Tulosten perusteella kuntaan siirtymisen prosessi sujui pääosin hyvin, mutta parannusehdotuksiakin ilmeni. Haastateltavat kokivat, että keskeisiä parannettavia asioita ovat ennakkotiedottaminen sekä nopeampi kuntaan pääseminen. Vastaanottokeskuksissa järjestetään tiedotustilaisuuksia kotikunnan hakemisesta sekä kuntaan siirtymisen prosessista, mutta tulosteni perusteella voidaan todeta, että tilapäisen suojelun saajat toivovat siitä tietoa jo paljon aikaisemmin. Tiedotustilaisuus pidetään yleensä siinä vaiheessa, kun kuntaan siirtymisen vuoden aikajakso on täyttymässä. Tiedon jakaminen kotikunnan hakemisesta ja prosessista voitaisiin antaa heti tilapäisen suojelun hakemisen jälkeen, kun on asetettu uuteen tilanteeseen. Alussa vastaanottokeskuksien toimesta voitaisiin antaa joko sähköinen tai paperinen tietopaketti kotikunnan hakemisen ohjeista, prosessin vaiheista ja ajoituksista. Tämä vähentäisi tilapäistä suojelua saavien epävarmuutta ja selkeyttäisi tulevaisuutta. Samassa paketissa voisi olla tietoa esimerkiksi suomen kielen kursseista. Tuloksistani ilmeni myös tulkin tai avustajan tarve prosessin eri vaiheissa. Tähän voisi kiinnittää ohjaavuuden niin, että jokaisella ohjaajalla olisi omat

asiakkaat, joita he ohjaisivat läpi koko prosessin. Näin saataisiin asiakassuhde luotettavalle perustalle jo alkuvaiheessa ja lisättyä prosessin sujuvuutta.

Opinnäytetyön aihe oli alusta asti mielenkiintoinen. Sen tietoperusta, haastattelut, analysointi ja johtopäätökset vastaavat tutkimuksen tavoitteeseen ja tutkimuskysymyksiin. Opinnäytetyön alussa pyrittiin taustoittamaan aihetta ymmärrettävästi ja esittelemään aihepiiriä ja sen maailmaa, jossa opinnäytetyössä liikutaan. Tietoperusta aiempine tutkimuksineen kertoo ukrainalaisten tilanteesta Suomessa ja taustoittaa opinnäytetyössä toteutettua tutkimusta.

Tilanteet, ohjeistukset ja jopa laki ovat muuttuneet vuoden 2023 keväästä, jolloin ensimmäiset ukrainalaiset hakivat tilapäistä suojelua. Tämä kertoo, että vaikka opinnäytetyön aihe oli ajankohtainen, niin vastaanottokeskuksiin ja tilapäiseen suojeluun liittyvät tilanteet muuttuvat nopeasti. Tämän opinnäytetyön tekemisen aikana Maahanmuuttovirasto on ilmoittanut sulkevansa 26 vastaanottokeskusta. Sulkemispäätös vaikuttaa tilapäistä suojelua saavien ukrainalaisten kotikunnan hakemisen päätöksiin. Suljettavien vastaanottokeskusten asiakkaille on järjestettävä uusi majoitus toisessa keskuksessa, mikä voi tarkoittaa siirtymistä eri paikkakunnalle mahdollisesti kauas nykyisestä asuinpaikasta. Tämä voi osaltaan vaikuttaa heidän päätökseensä hakea kotikuntaa niissä tapauksissa, joissa siihen on oikeus.

Tämän opinnäytetyön pohjalta olisi mielenkiintoista lähteä tutkimaan miten tilapäistä suojelua saavat ovat sopeutuneet kunnan palveluihin ja kunnassa asumiseen. Tutkimus voisi tutkia esimerkiksi tilapäistä suojelua saavien kokemuksia kuntaan siirtymisen jälkeen erityisesti sitä, miten he ovat kokeneet kunnan tarjoamat palvelut käytännössä ja kuinka kotoutumisprosessi on heidän näkökulmastaan onnistunut. Tällainen tutkimus tarjoaisi kunnille arvokasta tietoa siitä, toimiiko nykyinen kotoutumis- ja palvelujärjestelmä tarkoituksenmukaisesti vai onko siinä kehittämistarpeita. Tämä tutkimus toimisi jatkona tutkimukselleni, jossa tarkastelin kuntaan siirtymisen prosessia. Uusi tutkimus keskittyisi kotoutumiseen ja sopeutumiseen kuntaan siirtymisen jälkeen.

Lähteet

- Arene. (2020). *Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset*. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. <https://arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2025/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202025.pdf? t=1739803988>
- Alho, R., Eronen, E., Paljakka, M., Penttilä, A., Simonen, J., Välimäki, M., Väyrynen, T. (2022). *Ukrainalaiset Suomessa 2022*. E2 Tutkimus, sisäministeriö & Sitra. <https://intermin.fi/documents/1410869/205990836/Ukrainalaiset+Suomessa+katsaus.pdf/495185eb-fe2a-2dfb-9907-544ed25170c8/Ukrainalaiset+Suomessa+katsaus.pdf?t=1710931166401>
- OpenAI. (2025). *ChatGPT- 4- turbo. Käytetty opinnäytetyön tueksi tekstinmuotoiluun ja pohdintaan*. <https://char.openai.com>
- DVV. (n.d.-a). *Digi- ja väestötietovirasto*. <https://dvv.fi/digi-ja-vaestotietovirasto>
- DVV. (n.d.-b). *kotikunta*. <https://dvv.fi/kotikunta>
- DVV. (n.d.-c). *Ohjeita Ukrainasta saapuneille*. <https://dvv.fi/ohjeita-ukrainasta-saapuville>
- DVV. (2023). *Tuhannet Ukrainasta paenneet voivat siirtyä kuntalaisiksi maaliskuusta alkaen*. Tiedote. <https://dvv.fi/-/tuhannet-ukrainasta-paenneet-voivat-siirtya-kuntalaisiksi-maaliskuusta-alkaen#:~:text=Ukrainasta%20paennut%20voi%20hakea%20Digi-%20ja%20v%C3%A4est%C3%B6tietovirastolta%20%28DVV%29.tilap%C3%A4isen%20suojelelu%20oleskelulupa%2C%20jota%20on%20jatkettu%204.3.2024%20asti>
- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679>
- Erikoissairaanhoidolaki 1062/1989. <https://finlex.fi/fi/lainsaadanto/1989/1062>
- Hirsijärvi, S., Hurme, H. (2022). *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Gaudeamus.
- Juhila, K. (n.d.). Teemoittelu. Teoksessa J. Vuori (toim.), *Laadullisen tutkimuksen serkkokäsikirja. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto*. Tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/analyysitavan-valinta-ja-yleiset-analyysitavat/teemoittelu/>
- Juuti, P. & Puusa, A. (2020). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus.
- Käihkö, I. (2023). *Sodan teoria ja Venäjän sota Ukrainassa 2013–2023*. *Idäntutkimus*, 30(1), 4–23. <https://doi.org/10.33345/idantutkimus.122978>
- Koptysykh, A & Svyrenko, A. (2024). *Ukrainians in Finland who fled the war: their registration in municipalities of residence and their future plans* (Publications of the Ministry of the Interior 2024:8). The Ministry of the Interior. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-957-8>
- Kotikuntalaki 201/1994. <https://finlex.fi/fi/lainsaadanto/1994/201>

- Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta 746/2011. <https://finlex.fi/fi/lainsaadanto/2011/746>
- Lampinen, J. (3.12.2024). *Kuntiin on siirtynyt jo 27 000 ukrainalaista ja lisää on tulossa- katso tätä kautta kuntasi tilanne*. Kuntalehti. <https://kuntalehti.fi/uutiset/kuntiin-on-siirtynyt-jo-27-000-ukrainalaista-ja-lisaa-on-tulossa-katso-tata-kautta-kuntasi-tilanne/>
- Lastensuojelulaki 417/2007. <https://finlex.fi/fi/lainsaadanto/2007/417>
- Luona. (n.d.). *Luona vastaanottopalvelut*. <https://luona.fi/luona-vastaanottopalvelut/>
- Migri. (n.d.-a). *Arvio tulevaisuuden hakemusmääristä*. Maahanmuuttovirasto. <https://migri.fi/tulevaisuusarviot>
- Migri. (n.d.-b). *Majoittuminen vastaanottokeskukseen*. Maahanmuuttovirasto. <https://migri.fi/majoittuminen-vastaanottokeskukseen>
- Migri. (n.d.-c). *Maahanmuuton tehtävänjako*. <https://migri.fi/maahanmuuton-tehtavanjako>
- Migri. (n.d.-d). *Majoittuminen yksityismajoitukseen*. Maahanmuuttovirasto. <https://migri.fi/majoittuminen-yksityismajoitukseen>
- Migri. (n.d.-e). *Tilapäinen suojelu Ukrainasta paenneille*. Maahanmuuttovirasto. <https://migri.fi/tilapainen-suojelu>
- Migri. (n.d.-f). *Tilapäisen suojelun jatkaminen*. Maahanmuuttovirasto. <https://migri.fi/tilapaisen-suojelun-jatkaminen>
- Migri. (n.d.-g). *Turvapaikan hakeminen*. Maahanmuuttovirasto. <https://migri.fi/turvapaikan-hakeminen>
- Migri. (n.d.-h). *Turvapaikan hakijan työnteko-oikeus*. Maahanmuuttovirasto. <https://migri.fi/turvapaikanhakijan-tyonteko-oikeus>
- Migri. (n.d.-i). *Työnteko ja opiskelu*. Maahanmuuttovirasto. <https://migri.fi/tyonteko-ja-opiskelu>
- Migri. (1.7.2024a). Maahanmuuttovirasto vähentää vastaanottojärjestelmän majoituspaikkojen määrää [tiedote]. <https://migri.fi/-/maahanmuuttovirasto-vahentaa-vastaanottojarjestelman-majoituspaikkojen-maaraa>
- Migri. (3.12.2024b). Lähies 12 000 ukrainalaista hakenut tilapäistä suojelua tänä vuonna [tiedote]. Maahanmuuttovirasto. <https://migri.fi/-/lahes-12-000-ukrainalaista-on-hakenut-tilapaista-suojelua-suomesta-tana-vuonna>
- Migri. (23.7.2025a). Maahanmuuttovirasto lakkauttaa vastaanottokeskuksia [tiedote]. <https://migri.fi/-/maahanmuuttovirasto-lakkauttaa-vastaanottokeskuksia>
- Migri. (23.1.2025b). *Tilapäinen suojelu jatkuu 4.3.2026 asti* [tiedote]. Maahanmuuttovirasto. <https://migri.fi/-/tilapainen-suojelu-jatkuu-4.3.2026-asti-1>
- Neuvoston direktiivi 2001/55/EY. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001L0055>
- Nikander, P., Hyvärinen, M. & Ruusuvoori, J. (2017). *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Vastapaino
- Opetushallitus. (2022). *Kestävän kehityksen keskeiset käsitteet*. <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/kestavan-kehityksen-keskeiset-kasitteet>

- Perustuslaki 731/1999. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1999/731>
- Sisäministeriö. (n.d.). *Tilapäinen suojele Ukrainasta paenneille*. <https://intermin.fi/ukraina/tilapainen-suojelu>
- Sisäministeriö. (26.9.2022). Selvitys tilapäistä suojele saavien palveluista, kotikuntaoikeudesta ja tarvittavista muutoksista (VN/6332/2022, SM011:00/2022) [muistio].
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165232/TEM_2023_42.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. <https://finlex.fi/fi/lainsaadanto/2014/1301>
- Suomen pakolaisapu. (n.d.). *Sanasto*. <https://pakolaisapu.fi/tietoa/sanasto/>
- TENK. (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö*. Tutkimuseettinen neuvottelukunta.
https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf
- Terveystuoltolaki 1326/2010. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2010/1326>
- Tieteen termipankki. (26.5.2025a). Puolistrukturoitu haastattelu.
https://tieteentermipankki.fi/wiki/Nimitys:puolistrukturoitu_haastattelu
- Tieteen termipankki. (26.5.2025b). Subjektiiivisuus.
<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:subjektiiivisuus>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2017). *Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi*. Tammi
- Työ- ja elinkeinoministeriö. (2024). *Toimenpideohjelma Ukrainasta paenneiden auttamiseksi 2024–2027*.
https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/165704/TEM_2024_25.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Ulkoministeriö. (n.d.-a). *Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan*. <https://um.fi/venajan-hyokkays-ukrainaan>
- Valtioneuvosto. (30.1.2023a). *Maahanmuuton vuosi 2022: Venäjän hyökkäys Ukrainaan vaikutti laajasti maahanmuuttoon* [tiedote]. https://valtioneuvosto.fi/-/5202425/maahanmuuton-vuosi-2022-venajan-hyokkays-ukrainaan-vaikutti-laajasti-maahanmuuttoon?languageId=fi_FI
- Valtioneuvosto. (17.2.2023b). *Yli 50 000 hakenut tilapäistä suojele Suomesta* [tiedote].
<https://valtioneuvosto.fi/-/5202425/yli-50-000-hakenut-tilapaista-suojelua-suomesta>
- Valtioneuvosto. (3.3.2025). *Tilapäiseen suojeleun liittyvät lakimuutokset voimaan maaliskuussa 2025* [tiedote]. <https://valtioneuvosto.fi/-/5202425/tilapaisen-suojelun-oleskelulupien-suunnitellut-muutokset-voimaan-maaliskuussa-2025>
- Vataja, K. & Parkkonen, P. (2019). *Näkökulmia ja lähestymistapoja tulevaisuustyön ja ennakkoinnin arviointiin*. Sitra. <https://www.sitra.fi/julkaisut/nakokulmia-ja-lahestymistapoja-tulevaisuustyon-ja-ennakkoinnin-arviointiin/>
- Vilka, H. (2021). *Näin onnistut opinnäytetyössä*. PS-kustannus.

Liite 1. Aineistonhallintasuunnitelma

Opinnäytetyön nimi: Tilapäistä suojelua saavien kokemuksia siirtymisestä vastaanottopalveluista kunnan palveluihin.

Opinnäytetyön tekijä(t): Miia Bollström

1 Opinnäytetyön aineiston kuvaus

Aineisto kerätään haastattelemalla viittä tilapäistä suojelua saavaa, jotka ovat siirtyneet vastaanottopalveluista kunnan palveluihin. Haastateltavat ilmoittautuvat tutkimukseen eri vastaanottokeskuksista tai maahanmuuttopalveluista, joihin vien esitteen ja ilmoittautumisohjeet. Aineistonhankinnan menetelmä on teemahaastattelu, joten analysoitava aineisto on äänimuodossa, josta se litteroidaan.

2 Aineiston tallennus ja säilytys

Tutkimusaineisto säilytetään opiskelijan henkilökohtaisella onedrive- tallennustilassa ja omalla tietokoneella, joka on suojattu salasanalla.

Opinnäytetyöprosessin aikana tutkimusaineistoa käsitellään vain tiloissa, joissa ei ole muita henkilöitä esimerkiksi kotona tilassa, jossa ei ole muita perheen jäseniä tai työpaikalla toimistohuoneessa, jossa ei ole muita työntekijöitä. Aineistoa ei pääse käsittelemään kukaan muu. Aineisto varmuuskopioidaan erilliseen kansioon salasanalla.

3 Henkilötietojen ja arkaluonteisten tietojen käsittely

Opinnäytetyössä ei käsitellä henkilötietoja

4 Aineiston omistajuus

Opinnäytetyön omistaa opiskelija ja tilaaja.

5 Aineiston jatkokäyttö työn valmistumisen jälkeen

Tutkimusaineistoa ei jatkokäytetä. Aineistoa käytetään vain tässä opinnäytetyössä ja aineisto tuhoetaan vuoden päästä hyväksymispäivästä.

Liite 2. Haastattelututkimustiedote

Haluaisitko osallistua haastattelututkimukseen, joka liittyy kuntaan siirtymisen prosessiin?

Teen opinnäytetyötä tilapäistä suojelua saavien kokemuksista siirtymisestä vastaanottopalveluista kunnan palveluihin. Opiskelen Hämeenlinnan ammattikorkeakoulussa sosionomiksi. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää tilapäistä suojelua saavien kokemuksia kuntaan siirtymisprosessissa. Tutkimuksen tuloksia voidaan käyttää prosessin kehittämiseen. Haastattelut järjestetään kasvokkain tai videohaastatteluina. Haastatteluissa on mukana ukrainaa puhuva vastaanottokeskuksen työntekijä, joka toimii tulkkina.

Haastatteluun on varattu tunti ja ne toteutetaan aikavälillä 04.03.2025-18.03.2025.

Toivon, että voit osallistua haastatteluun! Voit ilmoittautua haastatteluun lähettämällä minulle sähköpostia miia.bollstrom@student.hamk.fi 4.3.2025 mennessä.

Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista ja sinulla on oikeus olla vastaamatta joihinkin kysymyksiin tai keskeyttää haastattelu, milloin vain. Aineistoa käsitellään luottamuksellisesti ottaen huomioon hyvä tieteellinen käytäntö. Minua ja tulkkia sitoo vaitiolovelvollisuus. Aineisto tulee vain minun käyttööni ja tutkimuksen jälkeen aineisto hävitetään.

Haastatteluihin on saatu lupa vastaanottokeskuksesta.

Jos opinnäytetyöstä tai haastatteluista nousee kysyttävää, vastaan mielelläni.

Kiitos, jos päätät osallistua haastatteluun.

Yhteydenottoja odottaen:

Sosionomiopiskelija Miia Bollström

miia.bollstrom@student.hamk.fi

Liite 3. Tietosuojailmoitus

Tilapäistä suojelua saavien kokemuksia kuntaan siirtymisen prosessista

1. Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Tämän tietosuojailmoituksen tarkoituksena on antaa EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen edellyttämät tiedot Miia Bollströmin sosiaalian opintojen opinnäytetyön tutkimuksessa käsiteltävistä henkilötiedoista, mistä henkilötiedot ovat peräisin ja miten niitä käytetään tutkimuksessa.

Tutkimuksessa tutkitaan tilapäistä suojelua saavien siirtymistä vastaanottopalveluista kunnan palveluihin. Tarkoituksena on tutkia heidän kokemuksiaan kuntaan siirtymisprosessin aikana. Tutkimuksen tuloksia saatetaan hyödyntää prosessin kehittämisessä.

Haastattelututkimusaineisto kerätään teemahaastattelulla, osin strukturoidulla haastattelulla kasvokkain tai videopuhelulla esimerkiksi Teams-sovelluksella. Haastattelut nauhoitetaan nauhurilla ja litteroidaan tekstiksi nauhoitteesta. Aineisto säilytetään opiskelijan henkilökohtaisella tietokoneella ja koulun henkilökohtaisella onedrive-tiedostolla salasanan takana.

Opinnäytetyön ohjaaja on Lehtori Taru Arnkil.

Tutkimuksen kesto: 1.1.2025-12.06.2025 Kyseessä on kertatutkimus.

2. Yhteyshenkilö tutkimusta koskevissa asioissa

Miia Bollström sähköpostiosoite: miia.bollstrom@student.hamk.fi

3. Tutkimuksen suorittajat

Miia Bollström

4. Käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietojen käsittelyperusteena on suostumus.

5. Henkilötietosisältö ja säilytysajat

Tutkimuksessa kerätään seuraavat tiedot:

- Vastaajan kokemukset ja näkemykset (haastatteluaineisto)
- Haastateltavien ääni ja videokuva (ääninauhuri tai Microsoft Teams)

Tutkimuksessa ei kerätä henkilötietoja. Haastatteluiden tekemisen jälkeen mahdollisesti tallennetut sähköpostiosoitteet haastatteluun ilmoittauduttaessa, sekä haastateltavan ja opinnäytetyön tekijän väliset mahdolliset sähköpostiviestit tuhoetaan.

Tutkimusaineisto hävitetään vuoden päästä julkaisupäivästä.

6. Rekisteröidyt

Rekisteröityinä ovat: Tilapäistä suojelua saavat ukrainalaiset.

7. Rekisterin tietolähteet

Haastattelut

8. Henkilötietojen vastaanottajat

Henkilötietoja ei luovuteta ulkopuolisille. Henkilötietojen vastaanottajia ovat:

- Microsoft Teams.
- Kännykän FaceTime-toiminto.
- Aineiston tallennuspaikkana on Hämeenlinnan ammattikorkeakoulun verkkolevy ja opiskelijan henkilökohtainen tietokone.

9. Rekisterin suojauksen periaatteet

Henkilötietoihin sovelletaan seuraavia suojatoimia:

A) Manuaaliset aineistot: Ei ole.

B) Sähköiset aineistot: Verkkovälitteisesti tehdyt haastattelut toteutetaan Microsoft Teamsin avulla. Kasvokkain tehdyt haastattelut äänitetään nauhurilla. Nauhurilla tehdyt haastattelut siirretään opinnäytetyön tekijän henkilökohtaiselle tietokoneelle salasanalla lukittuun tiedostoon. Aineisto litteroidaan, jonka jälkeen nauhoite poistetaan. Kerätty aineisto anonymisoidaan ennen analysointia.

10. Rekisterinpitäjä

Miia Bollström Sähköpostiosoite: miia.bollstrom@student.hamk.fi

10. Automaattinen päätöksenteko

Rekisterissä ei tehdä automaattista päätöksentekoa.

11. Tietojen siirto EU:n tai ETA:n ulkopuolelle

Tietoja ei siirretä EU:n tai ETA:n ulkopuolelle

12. Rekisteröidyn oikeudet ja niiden rajoittaminen

EU:n yleinen tietosuojasäädös (2016/679) antaa rekisteröidylle seuraavat oikeudet:

- Oikeus peruuttaa suostumus.

Rekisteröidyllä on milloin tahansa oikeus peruuttaa suostumuksensa. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta ennen suostumuksen peruuttamista suoritetun käsittelyn lainmukaisuuteen. (Artikla 7.)

- Oikeus saada pääsy tietoihinsa

Rekisteröidyllä on oikeus saada rekisterinpitäjältä vahvistus siitä, käsitellään häntä koskevia henkilötietoja. Rekisteröidyllä on oikeus saada pääsy tietoihinsa.

Tarkastusoikeudesta voidaan periä maksu tai siitä voidaan kieltäytyä, jos pyynnöt ovat ilmeisen perusteettomia tai kohtuuttomia, erityisesti jos niitä esitetään toistuvasti. (Artikla 12 ja artikla 15.)

- Oikeus tietojen oikaisemiseen

Rekisteröidyllä on oikeus vaatia rekisterissä olevan virheellisen tiedon oikaisemista (artikla 16). Korjaamispyyntö tehdään kirjallisesti. Joissain tietojärjestelmissä henkilö pystyy myös itse korjaamaan omat tietonsa.

- Oikeus tietojen poistamiseen

Rekisteröidyllä on oikeus vaatia henkilötietojensa poistamista, jos yksi seuraavista toteutuu (artikla 17):

- Henkilötietoja ei enää tarvita niihin tarkoituksiin, joita varten ne kerättiin tai joita varten niitä muutoin käsiteltiin
- Rekisteröity peruuttaa suostumuksen, eikä käsittelyyn ole muuta laillista perustetta
- Rekisteröity vastustaa käsittelyä eikä käsittelyyn ole olemassa perusteltua syytä (artikla 21)
- Henkilötietoja on käsitelty lainvastaisesti
- Henkilötiedot on poistettava unionin oikeuteen tai jäsenvaltion lainsäädäntöön perustuvan rekisterinpitäjään sovellettavan lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi; Rekisteröidyllä kuitenkin ei ole oikeutta tietojen poistamiseen tutkimuksissa, mikäli tietojen poistaminen todennäköisesti estää kyseisen käsittelyn tai vaikeuttaa sitä suuresti.

- Oikeus käsittelyn rajoittamiseen

Rekisteröidyllä on oikeus käsittelyn rajoittamiseen, jos yksi seuraavista toteutuu (artikla 18):

- Rekisteröity kiistää henkilötietojen paikkansapitävyyden, jolloin käsittelyä rajoitetaan ajaksi, jonka kuluessa rekisterinpitäjä voi varmistaa niiden paikkansapitävyyden
- Käsittely on lainvastaista ja rekisteröity vastustaa henkilötietojen poistamista ja vaatii sen sijaan niiden käytön rajoittamista
- Rekisterinpitäjä ei enää tarvitse kyseisiä henkilötietoja käsittelyn tarkoituksiin, mutta rekisteröity tarvitsee niitä oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi
- Rekisteröity on vastustanut henkilötietojen käsittelyä artikla 21 kohdan nojalla odottaessa sen todentamista, syrjäyttävätkö rekisterinpitäjän oikeutetut perusteet rekisteröidyn perusteet.

- Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen

Rekisteröidyllä on oikeus saada koneluettavassa muodossa häntä koskevat henkilötiedot, jotka hän on rekisterinpitäjälle toimittanut, mikäli käsittely perustuu suostumukseen ja käsittely tapahtuu automaattisesti. (Artikla 20.)

- Pyynnöt näiden oikeuksien käyttämiseen osoitetaan:

Miia Bollström

sähköpostiosoite: miia.bollstrom@student.hamk.fi

- Oikeus tehdä valitus

Rekisteröidyllä on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistolle. Lisätietoja <https://tietosuoja.fi/>

Liite 4. Vaitiolosopimus

Tilapäistä suojelua saavien kokemuksia kuntaan siirtymisen prosessista

Miia Bollström

Tämä sopimus määrittelee tulkin vaitiolovelvollisuuden opinnäytetyön aikana.

Kaikki opinnäytetyössä saatu tieto on luottamuksellista ja tulkki sitoutuu noudattamaan vaitiolovelvollisuutta. Tämä koskee erityisesti tilapäistä suojelua saavien haastatteluista saatuja tietoja tulkkauksen aikana.

xx.x.2025

Allekirjoitus

Nimenselvennys

Liite 5. Suostumus opinnäytetyöhön osallistumisesta

Tilapäistä suojelua saavien kokemuksia kuntaan siirtymisen prosessista

Minua on pyydetty osallistumaan yllä mainittuun ammattikorkeakoulun opinnäytetyöhön, jonka tarkoituksena on tutkia tilapäistä suojelua saavien kokemuksia kuntaan siirtymisprosessista.

Minulle on esitelty ja annettu tietosuojailmoitus.

Ymmärrän, että osallistumiseni on vapaaehtoista ja että voin peruuttaa tämän suostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta. Olen tietoinen siitä, että mikäli keskeytän osallistumiseni tai peruutan suostumuksen, minusta keskeyttämiseen ja suostumuksen peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan käyttää osana opinnäytetyöaineistoa.

Allekirjoituksellani vahvistan osallistumiseni tähän opinnäytetyöhön ja suostun vapaaehtoisesti tutkimushenkilöksi.

xx.x.2025

Allekirjoitus ja nimenselvennys

Liite 6. Teemat ja haastattelukysymykset

1. Aiheeseen johdatteleva

Tiesitko ennen kotikuntamerkinän hakemista, mikä oli kotikuntamerkintä?

- jos vastaus on kyllä: kuvailenko mitä tiesit aiheesta?
- jos vastaus on ei: osaatko kertoa, miksi et vielä tiennyt kotikuntamerkinästä?

2. Haun taustat

Mitkä asiat vaikuttivat siihen, että hait kotikuntamerkintää?

3. Viestintä ja tiedotus

Millä tavalla sinua informoitiin kotikuntamerkinästä ja kuntaan siirtymisestä?

4. Kuntaan siirtyminen

Millainen kokemus kuntaan siirtymisprosessi oli kokonaisuudessaan?

(Kotikunnan merkinnän hakeminen, henkilökortin hakeminen, suomalaisen pankkitilin hakeminen, asunnon hakeminen ja Kelan tukien hakeminen)

5. Avun ja tuen tarve prosessin aikana

Saitko apua ja tukea siihen asti, kun muutit omaan asuntoon?

- jos vastaus on kyllä: minkälaista apua ja tukea sait?

6. Kehittäminen

Mitä parannuksia ehdottaisit prosessiin?